

6.5.2013

1(1)

**TAPATURMAVAKUUTUKSESTA KORVATTAVAN TYÖ- JA TOIMINTAKYKYYN
LIITTYVÄN KUNTOUTUKSEN KORVAUSTOIMINNAN OHJEIDEN PÄIVITYS**

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on antanut kiertokirjeellä 3/2011 tiedoksi ohjeet tapaturmavakuutuksesta korvattavan työ- ja toimintakykyyn liittyvän kuntoutuksen korvaustoiminnassa.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta lähettää ohessa päivitetyt ohjeet vakuutuslaitoksille korvauskäsittelyssä noudatettavaksi. Matkakuluja koskevia ohjeita sovelletaan 1.8.2013 ja sen jälkeen tehtyjen matkojen kustannusten korvaamiseen. Tätä aiemmin tehtyjen matkojen kulujen korvaamiseen sovelletaan kiertokirjeellä 3/2011 annettujen ohjeiden sisältämää ohjeistusta matkakulujen korvaamisesta.

TAPATURMA-ASIAIN KORVAUSLAUTAKUNTA

Mika Mänttari
puheenjohtaja

Liite Toimintakykyyn liittyvän kuntoutuksen ohjeet

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

I TOIMINTAKYKYYN LIITTYVÄN KUNTOUTUKSEN OHJEET

1 TOIMINTAKYKYYN LIITTYVÄ KUNTOUTUS

- 1.1. Toimintakykyyn liittyvän kuntoutuksen yleinen määritelmä, kuntoutus osana terveyden- ja sairaanhoitoa
- 1.2. Kuntoutus terveydenhuollon laeissa
- 1.3. Lääkinnällinen kuntoutus ja täyskustannusvastuu
- 1.4. Kuntoutuksen järjestämis- ja korvausvastuu niissä vahingoissa, jotka ovat sattuneet ennen 1.1.2005
 - 1.4.1. Hoitotarvikkeiden ja sairaanhoidon yhteydessä tarvittavien apuvälineiden korvaaminen
- 1.5. Kuntoutuksen järjestämis- ja korvausvastuu niissä vahingoissa, jotka ovat sattuneet 1.1.2005 tai sen jälkeen

2 KUNTOUTUSTUTKIMUKSET JA KUNTOUTUSJAKSOT

- 2.1. Kuntoutustutkimukset
- 2.2. Avo- ja laituskuntoutus
 - 2.2.1. Kuntoutussuunnitelma avo- ja laituskuntoutuksen korvattavuuden perusteena
 - 2.2.2. Avokuntoutus
 - 2.2.3. Laituskuntoutus
 - 2.2.4. Kuntoremonttikurssit

3 HENKILÖKOHTAISET APUVÄLINEET

- 3.1. Apuvälineiden tarpeen arviointi ja hankinta
 - 3.1.1. Apuvälineiden hankintaprosessi
 - 3.1.2. Apuvälinehankinnat välittömän laituskuntoutusjakson aikana
- 3.2. Toimintakykyä tukevat henkilökohtaiset apuvälineet
 - 3.2.1. Päivittäisissä toiminnoissa tarvittavat henkilökohtaiset apuvälineet
 - 3.2.2. Liikkumisen apuvälineet
- 3.3. Invamopo tai mopoauto
- 3.4. Kiinteistönhoidon apuvälineet
- 3.5. Omatoiminen harjoittelu ja soveltavan liikunnan välineet
- 3.6. Autossa tarvittavat apuvälineet
- 3.7. Ajokortti
- 3.8. Avustus tai koroton laina auton hankkimiseksi työmatkoja varten

4 ASUNNON APUVÄLINEET JA MUUTOSTYÖT

- 4.1. Vakinainen asunto
- 4.2. Mitkä muutostyöt voivat olla tarpeen?
- 4.3. Pihan ja kulkureittien muutostyöt
- 4.4. Rajanvetoa: Perusparannusta vai tarpeellista muutostyötä?
- 4.5. Asunnon hankkiminen vammautumisen jälkeen

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suosittelee näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

5. SOPEUTUMISVALMENNUS

6. KUNTOUTUSTOIMENPITEISTÄ AIHEUTUVAT MATKAKUSTANNUKSET

7. PALVELUASUMISEN LISÄKUSTANNUKSET

- 7.1. Palvelusuunnitelma
- 7.2. Palveluasumisen järjestämisvastuu ja sisältö
- 7.3. Palveluasumisen lisäkustannusten korvaaminen
- 7.3.1. Mitä palveluasumisen lisäkustannusten korvaus kattaa?
- 7.3.2. Apuvälineiden, muutostöiden ja henkilökohtaisen avustajan korvaaminen tapaturmavakuutuksen kuntoutuksena

8. TULKKIPALVELUT

9. MUUT KULUT

- 9.1. Valmentava koulutus
- 9.2. Tuettu työ
- 9.3. Henkilökohtainen avustaja

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

1 TOIMINTAKYKYYN LIITTYVÄ KUNTOUTUS

1.1 TOIMINTAKYKYYN LIITTYVÄN KUNTOUTUKSEN YLEINEN MÄÄRITELMÄ, KUNTOUTUS OSANA TERVEYDEN- JA SAIRAANHOITOA

Lainkohta

Laki tapaturmavakuutuksen perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (625/1991), 7 §:n 1 momentti:

Kuntoutuksena korvataan, siltä osin kuin sitä ei ole sairaanhoitona säädetty kansanterveyslain (66/1972) mukaisesti terveyskeskuksen tai erikoissairaanhoitolain (1062/1989) mukaisesti sairaanhoitopiiriin tehtäväksi, kuntoutujan työ- tai toimintakyvyn tai sosiaalisen toimintakyvyn ja suoriutumisen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvat tarpeelliset kustannukset. Kuntoutus on korvattava tämän lain mukaisesti myös silloin, kun kuntoutuja on terveyskeskuksen tai sairaalan toimesta lähetetty muualle kuntoutettavaksi. (Tätä säännöstä sovelletaan vahinkoihin, jotka ovat sattuneet ennen 1.1.2005.)

Kuntoutuksena korvataan, siltä osin kuin sitä ei ole sairaanhoitona säädetty kansanterveyslain (66/1972) mukaan terveyskeskuksen tai erikoissairaanhoitolain (1062/1989) mukaan sairaanhoitopiiriin tehtäväksi, vakuutuslaitoksen/ vakuutusyhtiön maksusitoumuksella valitsemassa kuntoutuspaikassa annetuista kuntoutujan työ- tai toimintakyvyn tai sosiaalisen toimintakyvyn ja suoriutumisen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset. (Tätä säännöstä sovelletaan vahinkoihin, jotka ovat sattuneet 1.1.2005 tai sen jälkeen.)

1.2. Kuntoutus terveydenhuollon laeissa

Terveyden- ja sairaanhoitoa annetaan Suomessa lähinnä kahden eri lain perusteella: vaativasta sairaanhoitopiirien järjestämästä eri lääketieteen erikoisaloittain annettavasta hoidosta on säädetty **erikoissairaanhoitolaissa** (1062/1989), ja paikallistason kunnallisesta sairaanhoidosta **kansanterveyslaissa** (66/1972).

Kansanterveyslain (66/1972) 14 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan kunnan tulee järjestää kunnan asukkaiden sairaanhoito, johon luetaan lääkärin suorittama tutkimus ja hänen antamansa tai valvomansa hoito ja lääkinnällinen kuntoutus. Kansanterveyslain 14 §:n 3 momentin mukaan kunnan tehtävänä on huolehtia kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun sairaanhoitoon kuuluvan lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä siltä osin kuin sitä ei ole säädetty kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Lääkinnälliseen kuntoutukseen luetaan kuntouttavien hoitotoimenpiteiden lisäksi kuuluvaksi neuvonta, kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävä tutkimus, apuvälinehuolto sekä sopeutumisvalmennus- ja ohjaustoiminta ja muut näihin rinnastettavat toiminnot siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevilla asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 1 §:n 2 momentin mukaan erikoissairaanhoidolla tarkoitetaan tässä laissa lääketieteen ja hammaslääketieteen erikoisalojen mukaisia sairauden ehkäisyyn, tutkimiseen, hoitoon, lääkinnälliseen pelastustoimintaan sekä lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvia terveydenhuollon palveluja. Erikoissairaanhoitolain 1 §:n 3 momentin mukaan lääkinnälliseen kuntoutukseen luetaan kuntouttavien hoitotoimenpiteiden lisäksi kuuluvaksi neuvonta, kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävä tutkimus, apuvälinehuolto sekä sopeutumisvalmennus- ja ohjaustoiminta ja muut näihin rinnastettavat toiminnot siltä osin kuin kuntoutusta ei ole säädetty kansaneläkelaitoksen tehtäviksi.

Lääkinnällisen kuntoutuksen sisältö on määritelty kansanterveyslaissa ja erikoissairaanhoitolaissa lähes samalla tavoin. Molempien lakien mukaan lääkinnälliseen kuntoutukseen luetaan kuuluvaksi kuntouttavien hoitotoimenpiteiden lisäksi neuvonta, kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävä tutkimus, apuvälinehuolto sekä sopeutumisvalmennus- ja ohjaustoiminta. Lääkinnällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen (1015/1991) 1 §:n mukaan lääkinnällinen kuntoutus on osa kansanterveyslaissa ja erikoissairaanhoitolaissa tarkoitettua sairaanhoitoa.

Kansanterveyslain 14 §:n 4 momentissa on kuitenkin todettu, että kunta ei ole vastuussa niistä kustannuksista, jotka aiheutuvat apuvälineiden hankkimisesta, niiden käytön opetuksesta, huollosta ja uusimisesta, jos apuvälineen tarve perustuu tapaturmavakuutus- tai liikennevakuutuslain nojalla korvattavaan vahinkoon tai ammattitautiin.

Lääkinnällistä kuntoutusta koskevan asetuksen 2 §:n mukaan kunta tai kuntainliitto huolehtii siitä, että lääkinnällisen kuntoutuksen palvelut järjestetään sisällöltään ja laadultaan sellaisiksi kuin kuntoutuksen tarve edellyttää. Lääkinnällisen kuntoutuksen palvelut on tarkemmin määritelty asetuksen 3 §:ssä, sellaisia ovat mm. työ- ja toimintakyvyn arviointitutkimukset työkokeiluineen, eri terapiat, kuntoutusjaksot laitospalvelu- tai avohoidossa.

Lääkinnällistä kuntoutusta koskevan asetuksen 5 §:ssä on määritelty **kuntoutussuunnitelma**. Sen mukaan kuntoutujalle laaditaan yhdessä hänen ja tarvittaessa hänen omaistensa kanssa kuntoutussuunnitelma. Kuntoutussuunnitelmassa määritellään tarpeelliset kuntoutustoimenpiteet ottaen huomioon sosiaalitoimen, työvoima- ja opetusviranomaisten sekä kansaneläkelaitoksen ja muiden kuntoutusta järjestävien tahojen palvelut ja yhteensovitetaan terveydenhuollon lääkinnälliset kuntoutuspalvelut näiden tahojen järjestämän kuntoutuksen kanssa. Kuntoutussuunnitelman toteutumisesta seurataan ja suunnitelmaa arvioidaan määrääjain.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Terveystieteidenhuollossa apuvälinepalvelut ovat osa lääkinällistä kuntoutusta. Apuvälineitä lainataan tai annetaan käyttöön sekä erikoissairaanhoidosta (keskussairaalat ja aluesairaalat) että perusterveydenhuollosta (terveyskeskukset). Keskussairaaloissa toimii apuvälineisiin erikoistuneita yksiköitä, jotka vastaavat erityisesti kalliista, harvinaisista, teknisesti vaativista tai erityistietämystä vaativista apuvälineistä (esim. sähköpyörätuolit, henkilönostimet, seisomatelineet, sähkötoimiset hoitosängyt, kommunikoinnin apuvälineet). Jos erikoissairaanhoidon vastaa asiakkaan tai potilaansa sairauden tai vamman hoidosta, se huolehtii myös apuvälinepalveluista. Muussa tapauksessa perusapuvälinepalveluista vastaa perusterveydenhuolto.

1.3. Lääkinällinen kuntoutus ja täyskustannusvastuu

Tapaturmavakuutuksen perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (kuntoutuslain) 7 §:n 1 momentin yleismääritelmän mukaan kuntoutuksena korvataan, siltä osin kuin sitä ei ole säädetty kansanterveyslain (66/72) mukaisesti terveyskeskuksen tai erikoissairaanhoidon lain (1062/89) mukaan sairaanhoitopiirin tehtäväksi, kuntoutujan työ- tai toimintakyvyn tai sosiaalisen toimintakyvyn ja suoriutumisen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Työ- ja toimintakykyyn liittyvän kuntoutuksen keskeisen osan muodostaa lääkinällinen kuntoutus, jolla tarkoitetaan muuhun kuin välittömään sairaanhoitoon luettavia kuntoutustoimenpiteitä. Välittömään sairaanhoitoon liittyvästä lääkinällisestä kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset voivat tulla korvattaviksi liikennevakuutuksessa sovellettavan vahingonkorvauslain 5:2 §:ssä mainittuina sairaanhoitokustannuksina tai muina vahingosta aiheutuneina kuluina ja tapaturmavakuutuslain 15 §:ssä mainittuina sairaanhoidon kuluina.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen osalta vuoden 2005 alusta on tullut voimaan ns. täyskustannusperiaate, jonka mukaan 31.12.2004 jälkeen sattuvista vahingoista vakuutusyhtiö suorittaa vahingoittuneen tarpeellisen sairaanhoidon kustannusten korvausena määrän, joka vastaa kuntalaskutuksen mukaista hoidon tuottamiskustannusta. Vakuutuslaitoksella on oikeus ohjata potilas maksusitoumuksella valitsemaansa jatkohoitopaikkaan. Samassa yhteydessä myös tapaturmavakuutuksen kuntoutuslakeja muutettiin niin, että kuntoutuslain 7 §:ään tehtiin muutos, jonka mukaan vakuutuslaitos saa maksusitoumuksellaan valita sen

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

kuntoutuspaikan, jossa annettava toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä kuntoutus korvataan.¹

Nämä ns. täky-muutokset eivät kuitenkaan vaikuta kuntoutuslain 7 §:n mukaan korvattavan kuntoutuksen määritelmään tai järjestämisvastuuseen. Jo ennen näiden lakimuutosten voimaantuloa (=1.1.2005) valtaosa tässä lainkohdassa tarkoitetun kuntoutuksen kustannuksista on korvattu todellisten kulujen mukaan hoito- tai kuntoutuslaitoksen esitettyä maksusitoumuspyynnön.

1.4. Kuntoutuksen järjestämis- ja korvausvastuu niissä vahingoissa, jotka ovat sattuneet ennen 1.1.2005

Terveystieteiden lakien sekä tapaturmavakuutuksen kuntoutuslain mukaisesti kunta (joko suoraan tai sairaanhoitopiiriin jäseneinä) on velvollinen järjestämään lääkinnällisen kuntoutuksen silloinkin, kun kuntoutustarpeen aiheuttaa liikenne- tai tapaturmavahinko. Kun lääkinnällinen kuntoutus kuuluu osana välittömään sairaanhoitoon, korvataan kuntoutuskulut sen mukaan, mitä kuntoutuja itse joutuisi maksamaan asiakasmaksulain mukaisena potilasmaksuna.

Jos kuntoutuja on välittömän sairaanhoitovaiheen jälkeen sairaalan tai terveystieteiden tutkimus- tai hoitomääräyksellä lähetetty yksityisiin fysioterapia- tai muihin terapiapalveluihin, niiden kustannukset korvataan todellisten kulujen mukaan.

Kuntoutuksen apuvälineiden hankkimisesta aiheutuvat kustannukset korvataan todellisten kulujen mukaan. Jos kyseessä ovat sairaanhoidossa tarvittavat apuvälineet, niiden kustannukset sisältyvät kuitenkin asiakasmaksuun.

Selkäydinvammaisten ja vaikean aivovamman saaneiden välittömään sairaanhoitoon kuuluvina on yleensä pidetty niitä laitospotilaiden kuntoutusjaksoja, jotka toteutetaan vuoden kuluessa vahingon sattumisesta.

Liikennevahingossa lapsi sai 16.5.1997 vaikean aivovamman, jonka vuoksi hän oli kuntoutusjaksolla kuntoutuskeskuksessa 20.4.–18.5.1998. Vakuutuslaitos ei korvannut kuntoutusjaksoa katsoen sen olevan akuuttivaiheen hoitoa. Vakuutuslaitos (VakO) velvoitti korvaamaan kuntoutusjakson ja totesi perusteluinaan, että vaikka jakson tarkoituksena oli ollut saada lääketeolliset suositukset käyvästä hoidosta, vammautunut oli myös saanut kuntoutusta niin, että hoitajakso oli selvästi painottunut kuntoutukseen. (VakO 06618/98/3291, 26.10.1999).

¹ Lisätietoja sairaanhoidon korvausten maksu- ja menettelytapamuutoksista saa mm. tapaturma-asiain korvauslautakunnan kiertokirjeestä 8/2004.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Vaikka tapaturmavakuutusjärjestelmä korvaa apuvälineiden hankinta- ja käyttökulut, kunta tai sairaanhoitopiiri on terveydenhuollon lakien perusteella vastuussa apuvälinepalvelujen järjestämisestä esim. apuvälineyksikön kautta.

1.4.1. Hoitotarvikkeiden ja sairaanhoidon yhteydessä tarvittavien apuvälineiden korvaaminen

Tapaturmavakuutuksessa proteeseja ja apuvälineitä voidaan korvata tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettuina sairaanhoidon kustannuksina tai kuntoutuslain perusteella. Tapaturmavakuutusjärjestelmässä sairaanhoidon ja kuntoutuksen rajanvedolla on korvausperusteen kannalta merkitystä, koska sairaanhoito korvataan tapaturmavakuutuslain 15 – 15 b §:n mukaan ja kuntoutuksesta aiheutuvat kulut kuntoutuslain mukaan.

Sillä, korvataanko apuvälineet liikenne- tai tapaturmavakuutuslain vai kuntoutuslain nojalla, on merkitystä silloin, kun vahinko on sattunut ennen 1.1.2005, koska silloin vakuutuslaitoksen korvausvastuu sairaanhoidosta kattaa vain asiakasmaksuosuuden, mutta kuntoutuksen kustannukset korvataan kokonaan todellisten kulujen mukaan.

Tapaturmavakuutuksen oikeus- ja korvauskäytännössä välittömään sairaanhoitoon liittyvä, kansanterveyslain tai erikoissairaanhoidon perusteella annettu lääkinnällinen kuntoutus korvataan sairaanhoitona. Tapaturma- ja ammattitautipotilaiden kohdalla välittömään sairaanhoitoon kuuluvina pidetään pääsääntöisesti niitä laitostuntoutusjaksoja, jotka toteutetaan vuoden kuluessa vammautumisesta.

Kuntoutuslain perusteella korvattavia apuvälineitä ovat esimerkiksi pyörätuolit, rollaattorit ja muut liikuntakykyä parantavat apuvälineet (poislukien moottoriajoneuvot - ks. ajoneuvo ja sen lisävarusteet).

Sairaanhoitoon kuuluvia ja kuntoutuslain korvauspiirin ulkopuolelle jääviä välineitä ovat kaikki sellaiset hoitovälineet, sidostarpeet ja laitteet, jotka on annettu hoitotarkoituksessa elintoimintojen tai terveydentilan ylläpitämiseksi. Tällaisia sairaanhoitoon liittyviä apuvälineitä ja laitteita ovat mm:

- kehon sisään asennettavat (implantoitavat) laitteet (esim. tekonivelet, tekomykiöt, tekoläpät, sydämentahdistimet),
- jonkin elimen toiminnan vajavuuden vuoksi tarvittavat muut laitteet (esim. kotidialyysilaitteet, insuliinipumput, happirikastimet),

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

- normaalia toipumisprosessia tukevat väliaikaiset tukisidokset ja -liivit, hoitosänky ja pyörätuoli toipumisvaiheessa,
- kivun ja spastisiteetin hoitoon tarkoitetut laitteet (esim. lääkeinfuusiopumput, TNS-laitteet, epiduraali-stimulaattorit).

Vahingonkärsinyt oli liikenneonnettomuudessa saanut täydellisen neliraajahalvauksen ja hengityshalvauksen. Palvelutalossa asuva vahingonkärsinyt haki vararespiraattorin korvaamista ja totesi, että se oli tärkein hänen toimintakykyään ylläpitävä apuväline. Vakuutusosikeus totesi samoin kuin vakuutuslaitoskin, että hengityshalvauspotilaan hoitoon tarkoitettu respiraattori ei ollut kuntoutuslaissa tarkoitettu työ- ja toimintakykyä parantava apuväline (VakO 4848/ 99/308, 31.1.2000).

Esimerkiksi raaja-amputaatioissa sairaanhoitoon kuuluvaksi voidaan lukea haavan hoito, tyngän sidonta ja potilaan opastus ja valmentaminen osastohoidon aikana, mutta kuntoutuksena korvataan silikonituppihoito, yksilöllisesti sovitettu ensiproteesi sekä varsinainen käyttöproteesi.

Hoitotarvikkeista ja sairaanhoidon apuvälineistä korvaus suoritetaan ennen 1.1.2005 sattuneissa vahingoissa potilaalta mahdollisesti perityn asiakasmaksulain mukaisen potilasmaksun suuruisena. Aiempaa korvauskäytäntöä ja sen tarkistamista on kuvattu tarkemmin tapaturma-asiain korvauslautakunnan kiertokirjeessä 8/2007. Kyseisen kiertokirjeen mukaan sairaanhoidon hoitotarvikkeiden ja sairaanhoidon yhteydessä tarvittavien apuvälineiden hankintavastuu kuuluu yleensä vahingoittuneen kotikunnan terveyskeskukselle, joka huolehtii niiden tilaamisesta ja hankkimisesta vahingoittuneelle.

1.5. Kuntoutuksen järjestämis- ja korvausvastuu niissä vahingoissa, jotka ovat sattuneet 1.1.2005 tai sen jälkeen

Jos vahinko on sattunut täyskustannusvastuun tultua voimaan (=1.1.2005 alkaen sattuneet vahingot), korvaus apuvälineistä, laitoksentouksesta ja muista lääkinnällisen kuntoutuksen palveluista suoritetaan joka tapauksessa kotikunnalle tai hoitovastuussa olevalle yksikölle todellisten kulujen mukaan. Todellisten kulujen mukainen korvaus edellyttää täyskustannusvastuun periaatteiden mukaisesti sitä, että hoitovastuussa oleva yksikkö toimittaa vakuutuslaitokselle etukäteen arvionsa tarpeellisista kuntoutustoimenpiteistä ja apuvälineistä sekä maksusitoumuspyynnön. Vakuutuslaitoksella on näissä vahingoissa myös oikeus valita apuvälineiden toimittaja tai kuntoutuspalveluiden tuottaja.

Myös kunnan tai hoitovastuussa olevan tahon ostopalveluna yksityiseltä kuntoutus- tai hoitolaitokselta hankkimiin lääkinnällisen

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

kuntoutuksen palveluihin on hankittava vakuutuslaitoksen maksusitoumus. Vakuutuslaitos maksaa kunnalle sairaanhoidosta aiheutuneet todelliset kustannukset enintään kuntalakutuksen mukaisina.

Esimerkiksi selkäydinvammaisten ja vaikeasti aivovammaisten akuuttia sairaalahoitoa seuraa useimmiten välittömään sairaanhoitoon sisältyvänä lääkinnällisenä kuntoutuksena hoitojakso josakin yksityisen palveluntuottajan laitoksessa. Lähettävänä tahona on tällöin sairaanhoitopiiri, joka pyytää hoitojaksoon vakuutusyhtiöltä maksusitoumuksen. Tämä tapahtuu lähettämällä vakuutusyhtiölle hoitosuunnitelma ja kustannusarvio, josta selviää lääkinnällisen kuntoutuksen tarve joko kunnallisessa tai yksityisessä laitoksessa. Vakuutuslaitos voi antamalla maksusitoumuksen hyväksyä hoitosuunnitelman tai siirtää kustannuksellaan tapaturmapotilaan haluamaansa hoitolaitokseen.

2. KUNTOUTUSTUTKIMUKSET JA KUNTOUTUSJAKSOT

Kuntoutustutkimusten sekä avo- ja laitostuntoutuksen korvaaminen perustuu kuntoutuslain 7 §:n 2 momentin 1)- ja 2)-kohtiin, joiden mukaan kuntoutuksen kustannuksina korvataan kuntoutustarvetta ja mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset sekä kuntoutusjaksot avo- tai laitoshoidossa. Näiden korvaamista todellisten kulujen mukaan on selostettu edellä kohdassa 1.

2.1. Kuntoutustutkimukset

Kuntoutustutkimuksia voidaan suorittaa kuntoutustarpeen ja – mahdollisuuksien arvioimiseksi ja kuntoutussuunnitelman laatimiseksi. Suorituspaikkana voi olla esim. keskussairaalan kuntoutustutkimusyksikkö (vrt. A lääkinnällisestä kuntoutuksesta) tai esim. selkäydinvammaisten kohdalla Käpylän kuntoutuskeskuksen selkäydinvammapoliklinikka.

Asumiskokeilut

Asumiskokeilun tarkoituksena on kartoittaa vammautuneen mahdollisuudet itsenäiseen asumiseen, avuntarve ja soveltuvat asuinvaihtoehdot. Samassa yhteydessä kartoitetaan tarvittavat apuvälineet ja asunnon muutostyöt. Kestoltaan asumiskokeilut ovat yleensä 1–3 kuukauden luokkaa.

Asumiskokeilun kustannukset (vuokra, palvelu-/avustusmaksu ja ateriat) korvataan todellisten kulujen mukaan. Asumiskokeiluja

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

järjestetään mm. palvelutaloissa. Asumiskokeilu voidaan järjestää ohjatusti myös kuntoutujan kotona yhteistyössä kotikunnan kanssa.

Palveluasuminen - ks. kohta 7.

2.2. Avo- ja laituskuntoutus

Avo- ja laituskuntoutusjaksot ovat osa julkisen terveydenhuollon järjestämisvastuulla olevaa lääkinnällistä kuntoutusta. Muita lääkinnällisen kuntoutuksen keinoja ovat neuvonta ja ohjaus, kuntoutustutkimus/kuntoutustarvearvio, apuvälinepalvelut, sopeutumisvalmennus ja kuntoutusohjaus.

Korvattavan kuntoutuksen tulee vastata yleisesti hyväksyttyä lääketieteellistä tietämystä, ja hoidon tai terapian antajana tulee olla terveydenhuollon ammattihenkilö. Siten erilaisia vaihtoehtolääketieteen mukaisia käsittelyjä ei yleensä korvata kuntoutuslain perusteella.

2.2.1. Kuntoutussuunnitelma avo- ja laituskuntoutuksen korvattavuuden perusteena

Lääkinnällisen kuntoutuksen tulee aina perustua julkisessa terveydenhuollossa laadittuun kirjalliseen kuntoutussuunnitelmaan, johon on kirjattu kuntoutuksen tavoitteet ja kaikki kuntoutujan työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja edistämiseksi tarvittavat kuntoutustoimenpiteet. Lääkinnällisen kuntoutuksen suunnittelusta ja järjestämisestä vastaa hoitovastuussa oleva erikoissairaanhoidon tai perusterveydenhuollon yksikkö (keskussairaala tai terveyskeskus). Näin ollen myös kuntoutussuunnitelman laatii hoitovastuussa oleva julkisen terveydenhuollon yksikkö ennen kotiutumista tai heti välittömän laituskuntoutusjakson jälkeen.

Kuntoutussuunnitelma laaditaan määrääjäksi. Vammautumista seuraavina lähivuosina se tulee tarkistaa vähintään vuosittain. Myöhemmin tilanteen ja tarpeiden vakiinnuttua kuntoutussuunnitelma voi ulottua 2–3 vuoden päähän.

Vakuutuslaitos arvioi kuntoutuksen korvattavuutta kuntoutussuunnitelman perusteella. Kun kuntoutussuunnitelmassa on riittävät perustelut kuntoutuksen tarpeesta ja toteutustavoista, vakuutuslaitos voi antaa maksusitoumuksen kuntoutukseen kuntoutussuunnitelmaa vastaavalle ajanjaksolle. Jos kuntoutussuunnitelmaa tarkistetaan ja muutetaan maksusitoumuksen voi-

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

massaoloaikana, vakuutusyhtiölle tulee toimittaa uusi, päivitetty kuntoutussuunnitelma.

Heti vammautumisen jälkeen tarvittavan välittömän kuntoutuksen korvaaminen ei edellytä kuntoutussuunnitelman laadintaa. Tällöin maksusitoumuksen pyytää hoito- ja kuntoutusvastuussa oleva terveydenhuollon yksikkö.

Vakuutuslaitokselle toimitettavan kuntoutussuunnitelman tulee olla samansisältöinen kuin mitä Kela edellyttää. Kelan kuntoutussuunnitelmalomaketta voidaan käyttää myös vakuutuslaitosten asiakkaiden kuntoutussuunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma voi olla kirjattuna myös E-lääkärinlausuntoon.

Kuntoutussuunnitelman sisältö:

- kuvaus korvattavan vamman ja mahdollisten muiden sairauksien tai vammojen aiheuttamista toiminnanrajoitteista,
- toiminnanrajoitteista (vahingosta johtuvat ja muut eriteltyinä) aiheutuvat ongelmat ja haitat päivittäisissä toiminnoissa, opiskelussa tai työssä,
- kuntoutuksen tavoitteet,
- kuntoutujan tarvitsemat kuntoutuspalvelut (myös sopeutumisvalmennus), niiden ajoitus, kesto, jaksotus, tiheys ja toteuttajat perusteluineen,
- aiempi kuntoutus ja sen tulokset,
- seurantakäytännöistä sopiminen,
- milloin kuntoutussuunnitelmaa seuraavan kerran tarkistetaan ja
- yhteyshenkilöt, joihin voi tarvittaessa olla yhteydessä.

2.2.2. Avokuntoutus

Sairaanhoitovaiheen jälkeen tarvittava kuntoutus järjestetään usein avokuntoutuksena asiakkaan kotipaikkakunnalla tai sen läheisyydessä. Avokuntoutus on osa työ- ja toimintakyvyn edistämiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavaa lääkinnällistä kuntoutusta, jonka tulee perustua julkisen terveydenhuollon laatimaan kuntoutussuunnitelmaan. Palvelun toteuttajina ovat useimmiten yksityiset ammatinharjoittajat tai kuntoutuslaitokset.

Avokuntoutus on useimmiten fysio-, toiminta- ja puheterapiaa sekä neuropsykologista kuntoutusta ja psykoterapiaa. Lisäksi aivo- ja liikuntavammojen kuntoutuksessa voidaan käyttää esim. ratsastus-, musiikki- tai taideterapiaa. Näkövammaiset saattavat

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suosittelee näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

tarvita avokuntoutuksena esimerkiksi yksilöllistä liikkumistaidon ohjausta.

Avokuntoutus voi samanaikaisesti koostua useista eri terapia-muodoista. Avokuntoutus toteutetaan joko terapeutin vastaan-otolla tai kotikäynteinä. Terapiajakson kesto ja tapaamiskertojen määrä määritellään yksilöllisesti asiakkaan toimintakyvyn, kun-toutustavoitteiden sekä alueellisten olosuhteiden pohjalta.

Omatoiminen harjoittelu - ks. kohta 3.5.

2.2.3. Laitoskuntoutus

Laitoskuntoutus on kuntoutuslaitoksessa toteutettavaa yksilöllisesti suunniteltua, moniammatillista ja intensiivistä kuntoutusta. Laitoskuntoutusjakson toteutukseen osallistuu useita terveyden-huollon- ja kuntoutuksen ammattihenkilöitä, kuten lääkäri, fysio-ja toimintaterapeutti, psykologi/neuropsykologi sekä sosiaalityön-tekijä.

Laitoskuntoutuksen tavoitteet vaihtelevat eri sairaus- ja vamma-ryhmissä, ja niihin vaikuttaa myös vammautumisesta kulunut ai-ka. Laitoskuntoutuksen tulee palvella kuntoutussuunnitelmassa esitettyjä työ- ja toimintakykyä ylläpitäviä ja edistäviä tavoitteita. Laitoskuntoutuksen tavoitteena voi olla myös kuntoutuksen toimin-takyvyn arviointi ja oirekuvan tarkentuminen.

Laitoskuntoutusjaksot toteutetaan pääasiassa yksityisissä kun-toutuslaitoksissa tai keskussairaaloiden kuntoutusosastoilla. Yk-silöllisten laitoskuntoutusjaksojen sisältö ja toteutustavat vaihte-levat jonkin verran eri kuntoutuslaitoksissa. Kelan laatuvaatimuk-set ohjaavat laitoskuntoutuksen toteuttajia, sisältöä ja toimintata-poja. Myös vakuutuslaitokset voivat asettaa maksusitoumuksen edellytykseksi, että kuntoutuslaitos täyttää Kelan laatuvaatimuk-set.

VKK:n kotisivuilla (Työhönkuntoutumisen palveluverkosto) on koottu kuntoutuslaitosten palvelukuvauksia ja hintatietoja (www.vkk.fi).

Päiväkuntoutus

Laitoskuntoutuksen tyypeistä toimintaa voidaan toteuttaa myös päivä kuntoutuksena kuntoutuslaitoksessa. Päiväkuntoutus on säännöllisesti, esim. kerran viikossa toteutettavaa ammattihenki-lön ohjaamaa ryhmämuotoista toimintaa. Se voi sisältää esimer-

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

kiksi ryhmäfysioterapiaa ja -liikuntaa, harrasteryhmiä sekä ryhmäkeskusteluja.

Päiväkuntoutuksen rinnalle tarvitaan usein myös yksilöllistä avotai laituskuntoutusta. Päiväkuntoutuksen tarve ja käyntien määrä arvioidaan aina yksilöllisesti.

Korvattavan laituskuntoutuksen määrä

Kuntoutuslakien perusteella korvataan toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja edistämiseksi lääketieteellisesti arvioiden aiheellisina pidettävät laituskuntoutusjaksot.

Korvattavan laituskuntoutuksen määrä arvioidaan vakuutuslaitoksessa aina yksilöllisesti kuntoutussuunnitelman perusteella. Arvioinnin perustana ovat kuntoutujan toimintakyky, kuntoutuksen tavoitteet, kuntoutuksen vaikuttavuudesta saadut palautteet ja avokuntoutuksen saatavuus kotipaikkakunnalla. Useat kuntoutajat tarvitsevat laituskuntoutusta täydentämään avokuntoutusta.

Usein kuntoutumisen alkuvaiheessa laituskuntoutusta tarvitaan useammin tai jaksot ovat pidempiä kuin kuntoutuksen myöhemässä vaiheessa.

Selkäydinvammaisille on yleensä tarkoituksenmukaista korvata ensimmäisten kolmen vuoden aikana 2 – 4 viikon laituskuntoutusjakso vuosittain riippumatta siitä, onko kuntoutuja työelämässä. Sen jälkeen korvausarvioinnissa edellytetään, että kuntoutussuunnitelmassa/maksusitoumuspyynnössä on esitetty yksilölliset perustelut sille, miksi laituskuntoutusjaksoa pidetään perusteltuna ja kuinka pitkä laituskuntoutusjakson tulisi olla.

Raaja-amputoitujen kuntoutustarve on usein selkäydinvammautuneiden tarvetta vähäisempi, mutta myös he hyötyvät kokonaistilanteen tarpeenmukaisesta seurannasta. Tilanteen vakiinnuttua laituskuntoutusta ei yleensä tarvita avokuntoutuksen rinnalla. Laituskuntoutusta voidaan kuitenkin uudelleen tarvita, jos toimintakyvyssä tapahtuu olennaisia muutoksia.

Aivovammakuntoutujille laituskuntoutusjaksoja korvataan pääsääntöisesti ensimmäisen kahden vuoden aikana, minkä jälkeen korvaaminen edellyttää yksilöllisiä perusteluja ja arviointia jakson hyödyllisyydestä. Laituskuntoutustarve voi jatkua pidempään niillä aivovammaisilla, joilla on motorisia tai puheongelmia. Jaksojen tiheys ja kesto arvioidaan heidän kohdalla yksilöllisesti.

Laituskuntoutusjaksojen jälkeen osa aivovammakuntoutujista hyötyy päivä kuntoutuksesta, jolla voidaan joissain tilanteissa korvata laituskuntoutusjaksoja. Kunnan vastuulle kuuluvalla

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

vammaispalvelulain perusteella korvattavalla päivätoiminnalla voi olla samoja tavoitteita.

Laitoskuntoutusjaksot ovat harvoin tarpeen kun tavoitteena on pelkästään aivovamman saaneen henkilön työkyvyn arvioiminen. Vastaava selvittely voidaan toteuttaa poliklinisina tutkimuksina tai valvottuina työkokeiluina.

2.2.4 Kuntoremonttikurssit

Kuntoremonttikursseja ja muita niitä vastaavia kursseja ei korvata kuntoutuksena. Näin siitä huolimatta, että kuntoremonttikursseja järjestetään yleensä kuntoutuslaitoksissa.

3. HENKILÖKOHTAISET APUVÄLINEET

Lainkohta

Kuntoutuslain 7 §:n 2 momentin 3)-kohta:

Kuntoutuksen kustannuksina korvataan vamman tai sairauden aiheuttamien toiminnan rajoitusten vuoksi tarpeellisten apuvälineiden määräämisestä, sovitamisesta, hankkimisesta, käyttöön luovuttamisesta, käyttöön harjaannuttamisesta sekä huollosta tai uusimisesta aiheutuvat kustannukset

Perustelut

Apuvälineillä tarkoitetaan ensinnäkin kaikkia terveydenhuollon lainsäädännön apuvälineiksi katsomia välineitä sekä sellaisia muita apuvälineitä, joita vahingoittunut tarvitsee vamman aiheuttamien toimintarajoitusten vuoksi. Kun on kyse sairaanhoidon apuvälineistä, ne korvataan tapaturmavakuutuslain mukaisena sairaanhoitona. Apuvälineen tarve ratkaistaan pääasiassa kunnallisen terveydenhuollon piirissä. Vakuutuslaitos maksaa apuvälineestä aiheutuvat kustannukset, kun sen tarve johtuu korvattavasta vammasta. Terveysneuvottelee tarvittaessa korvausvelvollisen vakuutuslaitoksen kanssa ennen apuvälineen antamista. Korvattavia ovat myös sellaiset apuvälineet, joilla voidaan parantaa liikkumismahdollisuuksia, kuten auton käsihallintalaitteet ja ohjaustehostin.

(HE 259/90, s. 41)

Korvattavia apuvälineitä ovat edelleen entisen korvauskäytännön mukaisesti vaikeasti vammaiselle tarkoitettut toimintakykyä lisäävät viestintävälineet, esim. merkiksi puhelin, autopuhelin ja tekstitelevisioin lisälaite ja tulkikoneet. Samoin korvattavia apuvälineitä ovat kodinkoneet, jotka auttavat suorittamaan omatoimisesti jokapäiväisistä askareista, esimerkiksi pesukone, mikroaaltouuni, yleiskone ja niin edelleen. Korvattavuuden edellytyksenä on, että tällaisen apuvälineen tarve johtuu korvattavasta vammasta tai sairaudesta. Tällaisia apuvälineitä voidaan osittain antaa myös vammaispalvelulain mukaisena pal-

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

veluna, jolloin kunnalla on oikeus saada maksamansa kustannus takaisin vakuutuslaitokselta. (HE 259/90, s. 41)

Jos vamma edellyttää muutostöitä vakiomalliseen apuvälineeseen, korvataan lisäkustannukset kokonaisuudessaan. Kalliita apuvälineitä kustannettaessa apuväline voidaan myös antaa vammaisen käytettäväksi niin, että väline jää vakuutuslaitoksen omistukseen. Korvattavia voivat olla myös kotona tarvittavat opiskelua helpottavat apuvälineet, joita vammaisella ei ole oikeutta saada kunnan koulutoimen kautta.

(HE 259/90, s. 41)

Kuntoutuksena korvataan apuvälineitä, joiden tarve johtuu korvattavasta vammasta. Tavoitteena on apuvälineiden avulla vähentää tai poistaa toiminnanrajoitteista aiheutuvaa haittaa ja näin parantaa vammautuneen henkilön omatoimisuutta ja liikkumismahdollisuuksia sekä selviytymistä päivittäisestä elämästä.

Eri apuvälineiden tarve vaihtelee riippuen vamman laadusta ja toimintakyvystä. Alaotsikkojen 3.2.1.–3.2.2. alla esitetään luettelomuodossa useimmiten korvattaviksi tulevia erilaisia apuvälineitä. Luettelossa on mainittu muutamia yleisimpiä apuvälineryhmiä. Apuvälineen korvattavuus tulee kuitenkin ratkaista erikseen kussakin yksittäistapauksessa vammautuneen tarpeen perusteella.

3.1. Apuvälineiden tarpeen arviointi ja hankinta

Tähän on kuvattu lyhyesti apuvälineiden tarpeen arviointia ja hankintaa sekä eri toimijoiden tehtäviä apuvälineiden hankintaprosessissa. Asiaa on kuvattu tarkemmin Tapaturma-asiain korvauslautakunnan kiertokirjeessä 6/2009. Apuvälineiden korvaamisen perusteista annetaan ohjeita myös Tapaturma-asiain korvauslautakunnan kiertokirjeessä 8/2007.

Apuvälinetarpeen arvioinnin lähtökohtana on, että asiakas saa oikeaan aikaan käyttöönsä tarpeelliset, tarkoituksenmukaiset ja soveltuvat apuvälineet. Apuvälineitä voidaan luovuttaa vahingoittuneen käyttöön tai omaksi.

3.1.1. Apuvälineiden hankintaprosessi

Apuvälineen tarpeen havaitsee joko asiakas itse tai hänen lähihenkilönsä tai sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen. Apuvälinetarpeen havainneen tulee olla yhteydessä hoidosta ja kuntoutuksesta vastaavaan yksikköön julkisessa terveydenhuollossa ja selvittää sitä kautta miten tarvittavien apuvälineiden tarkempi

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutus kuntoutus VKK r.y.

tarvearviointi toteutetaan kuntoutujan asuinkunnassa. Julkisen terveydenhuollon tehtävänä on käynnistää apuvälineen hankintaprosessi.

Apuvälineen hankintaprosessi käynnistyy apuvälinetarpeen arvioinnilla, jonka suorittaa apuvälinepalveluista vastaava julkisen terveydenhuollon yksikkö. Tämä voi olla erikoissairaanhoidossa tai perusterveydenhuollossa toimiva apuvälinekeskus tai apuvälineyksikkö sairaanhoitopiirikohtaisten toimintatapojen mukaisesti. Tarpeen arvioinnin tekee apuvälinealan asiantuntija, esimerkiksi fysio- tai toimintaterapeutti tai kuntoutusohjaaja. Apuvälinetarpeen arviointia seuraa sovitus- ja kokeiluvaihe. Arviointiin, sovittukseen ja kokeiluun voi sisältyä kotikäyntejä.

Tarpeen arviointi-, sovitus- ja kokeiluvaiheiden jälkeen apuvälinealan asiantuntija julkisen terveydenhuollon yksiköstä laatii asiakkaan apuvälinetarpeesta lausunnon hintatietoineen vakuutusyhtiölle. Lausunnossa tulee kuvata asiakkaan toimintakyky, vamman aiheuttamat toiminnan rajoitteet sekä asiakkaan käytössä olevat vastaavat apuvälineet. Lausunnossa on perusteltava apuvälineen tarve. Lausuntoon on kirjattava lyhyesti, miten arviointi- ja sovitusvaihe on toteutettu ja mainittava vaihtoehtoiset apuvälineet, jotka ovat olleet mukana arvioinnissa ja sovituksessa. Asiakkaalle soveltuvin apuväline on syytä esitellä tarkemmin kuin muut sovitettut apuvälineet ja perustella miksi eri vaihtoehtoista on päädytty suosittelemaan juuri tätä apuvälinettä.

Vakuutuslaitos käsittelee julkisen terveydenhuollon tekemän lausunnon maksusitoumuspyyntönä. Vakuutuslaitos voi tehdä toimeksiannon VKK:lle apuvälineasian selvittelyä varten.

Vuoden 2005 alusta lähtien voimaan tulleen ns. täyskustannusvastuuperiaatteen (täky) myötä 1.1.2005 jälkeen sattuneissa vahingoissa vakuutuslaitokset voivat valita kuntoutuspalveluiden tuottajan tai apuvälineiden toimittajan / hankintapaikan. Vakuutuslaitos voi maksusitoumuksellaan ohjata apuvälinehankinnan esimerkiksi vakuutusyhtiön kanssa sopimuksen tehneelle apuvälineyritykselle eli ns. sopimuskumppaniyritykselle. Mikäli vakuutuslaitoksella on apuvälinealan sopimuskumppaneita, sovituksessa ja valinnassa on huomioitava sopimuskumppaniyrityksen tuotteet. Tarvittavat sovitukset ja kokeilut toteutetaan yhteistyössä asiakkaan, apuvälinetarpeen arvioineen kuntoutusalan ammattihenkilön ja sopimuskumppaniyrityksen edustajan kanssa.

Maksusitoumuspyynnön perusteella vakuutuslaitos tekee korvauspäätöksen ja antaa maksusitoumuksen apuvälineyritykselle tai apuvälinearvion tehneelle julkisen terveydenhuollon ammattihenkilölle. Vahingoittuneelle annetaan kirjallinen perusteltu päätös. Mikäli vakuutuslaitos maksusitoumuksella ohjaa apuvälineen

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

hankkimisen sopimuskumppanille, ilmoittaa se tästä julkiselle terveydenhuollolle.

Julkinen terveydenhuolto voi erikseen vakuutuslaitoskohtaisesti sopia, että se voi tilata ja maksaa apuvälineen ensin ja periä kustannukset jälkikäteen korvausvastuussa olevalta vakuutuslaitokselta. Myös tämä menettely edellyttää apuvälinetarpeesta laaditun lausunnon toimittamista vakuutuslaitokselle.

Julkinen terveydenhuolto ja apuvälinetoimittaja luovuttavat apuvälineen asiakkaalle ja huolehtivat käytön opetuksesta. Lisäksi se antaa ohjeet apuvälineen huoltoon, korjaukseen ja palautusta varten.

Apuvälinetarve voi nousta esille myös laitospäätyjakson aikana. Tällöin apuvälinetarvetta arvioidaan yhteistyössä sairaanhoitopiirin hoitovastuussa olevan yksikön sekä vammautuneen ja hänen lähipiirinsä kanssa. Laitoksen tulee toimittaa arvionsa ja ehdotuksensa kuntoutuksen seurannasta vastuussa olevalle julkisen terveydenhuollon yksikölle, joka käynnistää käytännössä apuvälineen hankintaprosessin sairaanhoitopiiri-kohtaisten toimenpiteiden mukaisesti ja laatii varsinaisen maksusitoumuspyynnön vakuutusyhtiöön.

3.1.2. Apuvälinehankinnat välittömän laitospäätyjakson aikana

Vaikeavammaisten alkuvaiheen hoitoa seuraa usein välitön laitospäätyjakso vielä ennen kotiutumista.

Kuntoutuslaitos tekee välittömällä kuntoutusjaksolla yhteistyötä apuvälinepalveluista vastaavan julkisen terveydenhuollon edustajan kanssa. Kun kuntoutuslaitos ja hoidosta ja kuntoutuksesta vastaava terveydenhuollon yksikkö ovat yhteistyössä sopineet, mitkä apuvälineet hankitaan asiakkaalle jo kuntoutusjakson aikana, alkaa apuvälineiden sovitus ja kokeilu kuntoutuslaitoksessa. Yhteistyön kotipaikkakunnan ammattihenkilöiden kanssa on jatkuttava myös sovituksen ja kokeilun aikana. Sovitus- ja kokeilukäynnit tulee sisällyttää tavanomaisten kotilomien yhteyteen.

Apuvälinetarpeen arvioinnin ja valintavaiheen jälkeen kuntoutuslaitoksen työntekijä laatii julkisen terveydenhuollon edustajan kanssa tehdyn yhteistyön pohjalta lausunnon asiakkaan tarvitsemista apuvälineistä. Lausunnossa tulee myös kuvata julkisen terveydenhuollon kanssa tehty yhteistyö ja mainita yhteystietoineen sen yhteyshenkilön nimi, jonka kanssa apuvälineiden valinta on tehty. Lausunnossa on mainittava, että apuvälineratkaisu on julkisen terveydenhuollon hyväksymä. Julkinen terveydenhuolto toimittaa kuntoutuksen toteutumisen sekä kotiutumisen

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

kannalta välttämättömistä apuvälineistä lausunnon hintatietoineen vakuutuslaitokseen.

Koska vakuutusalan ja terveydenhuollon yhteistyö apuvälineiden tarvearvioinnissa ja hankintamenettelyissä ei ole vielä vakiintunut valtakunnalliseksi käytännöksi, vakuutuslaitos voi antaa toimeksianto VKK:lle jo ennen ensimmäistä peruskuntoutusjaksoa.

Toimeksianto VKK:lle voidaan antaa myös silloin, kun kuntoutujan apuvälinetarvetta ei ole seurattu terveydenhuollossa, tai kun kuntoutujan apuvälinetarpeesta tai tilanteesta ei ole riittävästi tietoa.

3.2. Toimintakykyä tukevat henkilökohtaiset apuvälineet

3.2.1. Päivittäisissä toiminnoissa tarvittavat henkilökohtaiset apuvälineet

Tämän otsikon alla käsitellään niitä apuvälineitä, joita vammautunut kodissaan voi tarvita suoriutuakseen mahdollisimman oma-toimisesti päivittäisistä toiminnoistaan. Vakuutuslaitos ratkaisee apuvälineiden korvattavuuden tapauskohtaisesti.

Yleisimmän ryhmän muodostavat:

- tukilaitteet ja proteesit (usein yksilöllisesti valmistettuja, voivat olla myös tapaturmavakuutuksessa sairaanhoitona korvattavia)
- henkilökohtaisen hygienian välineet, kuten wc-apuvälineet ja suihkutuoli. Näitä tarvitsevat esim. selkäydinvammaiset ja raaja-amputoidut.

Mm. selkäydinvammaisen toimintakyvyn kannalta tarpeellisia apuvälineitä voivat olla:

- nostolaite (jos ei selviydy itsenäisesti siirtymisessä),
- sähkösäätoiset erikoissängyt (esim. tetrapleegikot ja parapleegikot, joilla on ongelmia sänkyyn siirtymisessä),
- erikoispatja makuuhaavojen ehkäisyyn,
- seisomateline (myös kun aivovamma on aiheuttanut vaikean liikunnallisen haitan)
- tukeutumisvälineet (esim. tukikahva)
- lisäksi erilaiset ns. pienapuvälineet esim. tarttumapihdit, sukanvedin.

Kommunikointi- ja havaitsemisvälineet esim.:

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

- puhetta tukevat ja korvaavat välineet, esim. puhesyntetisaattori
- kuulovammaisille esim. kuulokoje, puhelimen apuvälineet, television ja radion kuuntelun apuvälineet, hälytin- ja varoitusäänien havaitsemisen apuvälineet (kuten tärstin herätyskelloon ja palohälyttimeen)

Tietokone (tarkoituksenmukainen peruslaitteisto: keskusyksikkö, välttämätön käyttöjärjestelmä, näyttö, näppäimistö, tulostin):

- kommunikoinnin apuvälineenä,
- kuntoutuksen apuvälineenä, esim. toimintaterapian, neuropsykologisen kuntoutuksen ja puheterapian toteutuksen välineenä, jolloin korvattavaksi saattaa tulla myös erityisohjelmia (esim. puheterapian tukena kielellistä kuntoutusta tukeva CD-ROM -harjoitusohjelma) kuntoutuksen toteuttamiseksi,
- toimintakykyä tukevana apuvälineenä silloin kun käsisä on toiminnanrajoitteita, jotka vaikeuttavat käsin kirjoittamista, esim. tetrapleegikot, ja
- vamman aiheuttamien toiminnanrajoitusten vuoksi tarpeelliset tietokoneen käyttöä tukevat lisälaitteet, kuten pallohiiri tai erikoisnäppäimistö.

Tietokoneen käytön oppimiseksi ja omaksumiseksi on tarkoituksenmukaista korvata tarvittaessa myös kohtuullisesti käytön koulutusta. Tietokoneen, lisälaitteiden ja -ohjelmien selvittämiseksi voi olla tarpeen hyödyntää esim. Tikoteekkien, Näkövammaisten Keskusliiton tai Invalidiliiton Käpylän Kuntoutuskeskuksen palveluja.

Tietokoneen käyttökustannuksia ei korvata kuntoutuslain perusteella.

Näkövammaisen voi tarvita käyttöönsä esim. valkoisen kepin, opaskoiran, pistekirjoituskoneen, lukutelevision ja tietokoneen lisälaitteineen ja -ohjelmineen. Näitä tietokoneen lisävarusteita ovat mm. suurennusohjelma, ruudunlukuohjelma, puhesyntetisaattori tai pistekirjoitusnäyttö.

Tarkempia tietoja näkövammaisten tarvitsemista apuvälineistä saa Näkövammaisten keskusliitto ry:n kotisivuilta www.nkl.fi.

Kuulovammaisten tarvitsemista apuvälineistä saa tarkempaa tietoa kuulonhuoltoliiton kotisivuilta www.kuulonhuoltoliitto.fi.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Matkapuhelinta voidaan nykyisin pitää jo niin tavanomaisena käyttöesineenä, ettei sitä korvata henkilökohtaisena apuvälineenä, vaikka hankintaa perusteltaisiin turvallisuusnäkökohdilla kodin ulkopuolella liikuttaessa.

Ympäristönhallintalaitteiden tavoitteena on parantaa vaikeasti liikuntarajoitteisen henkilön omatoimisuutta hänen omassa asunnossaan. Esim. tetrapleegikkojen tarvitsemia ympäristönhallintalaitteita ovat:

- ovenavausjärjestelmä, ovipuhelin,
- kodin elektroniikan ohjaus, (tv, videot ym.)
- kaiutinpuhelin / turvapuhelinjärjestelmä (korvataan puhelinkone ja turvapuhelimen käyttömaksu)
- ympäristönhallintalaitteella ohjattava matkapuhelin. Tällöin voidaan korvata erikoishintaisen puhelimen ja normaalihintaisen puhelimen välinen hinnanero
- ikkunan avausjärjestelmät
- sängyn säätöjärjestelmä

Ympäristönhallintalaitteet liittyvät yleensä asunnon muutostöihin, ks. kohta 4.2.

Kodin apuvälineiden korvaamiseen otetaan kantaa asunnon muutostöitä koskevassa kohdassa, ks. kohta 4.2.

3.2.2. Liikkumisen apuvälineet

Liikkumisen apuvälineitä ovat mm:

- kävelyn apuvälineet (myös ortoosit ja erityisjalkineet)
- pyörätuoli tarvittavine lisävarusteineen (myös istuintyyny)
- pyörätuoliin liitettävä kelaustehostin tai käsinpoljentaite (helpottamaan manuaalipyörätuolin kelaamista)
- seisomapyörätuoli (mahdollistaa seisomaharjoittelun ja toimimisen pystyasennossa)
- sähköpyörätuoli
- sähkömopo
- pyörätuoliin ja autoon siirtymistä helpottavat apuvälineet, kuten siirtymälauta ja kääntölevy tai kääntöistuin.

Tavallinen pyörätuoli korvataan henkilöille, jotka vammansa vuoksi tarvitsevat sitä liikkumisen apuvälineenä. Sähköpyörätuoli korvataan niille, joiden yläraajojen toimintakyky on joko korvattavan vahingon tai muun syyn takia heikentynyt niin, etteivät he voi

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

kelata tuolia käsin. Sähköpyörätuolin käyttäjä tarvitsee yleensä myös tavallisen pyörätuolin.

Markkinoilla on käyttöominaisuuksiltaan vaihtelevia malleja, joista toiset sopivat paremmin ulkona epätasaisessa maastossa liikumiseen. Valinnassa tulee huomioida kuntoutujan yksilölliset tarpeet ja asuinympäristö.

Useimmiten vammautunut tarvitsee käyttöönsä kaksi, eri käyttöympäristöön soveltuvaa pyörätuolia edellä mainitut periaatteet huomioiden.

Pyörätuolin tavallinen käyttöikä on kolmesta viiteen vuotta, mutta käyttöikään vaikuttavat yksilölliset tekijät, kuten vammautuneen ikä, aktiivisuus eli pyörän käyttömäärä jne.

3.3. Invamopo tai mopoauto

Kuntoutuslaeissa lähtökohtana on, että auton hankintaa pelkästään toimintakykyä edistäväksi apuvälineeksi ei tueta, vaan edellytyksenä auton korvaamiselle on työssäkäynti. Tämän vuoksi myöskään auton sijaan hankittavaa invamopoa tai sen kalliimpaa vaihtoehtoa, mopoautoa, ei pääsääntöisesti korvata toimintakykyä edistävänä apuvälineenä.

Joissakin tapauksissa invamopo tai mopoauto voivat tulla korvattaviksi, jos vammautunut ei voi muilla keinoin itsenäisesti suorittaa välttämättömistä päivittäisistä toiminnoista. Tällainen tilanne on, kun vammautunut ei vammojensa vuoksi pysty itsenäisesti liikkumaan kuin lyhyitä matkoja, eikä hän voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Lisäksi edellytetään, että ilman tätä apuvälinettä vammautunut ei saa tarvitsemiaan välttämättömiä palveluja (esim. päivittäistavarastokset), eikä taloudessa ole muuta henkilöä, joka muutoinkin huolehtisi näiden palvelujen saannista.

Vakuutusyhtiö oli ilmoittanut korvaavansa liikennevahingossa vammautuneelle invalidimopedin. Vahingonkärsinyt, joka ei ollut ansiotyössä, haki avustukseksi auton hankintaa varten hyillisen invalidimopon hankintahintaa vastaavaa osuutta. VakO totesi, ettei avustusta auton hankkimiseksi voitu myöntää, koska vahingonkärsinyt ei ollut ansiotyössä. (VakO 04845/92/2560, 14.9.1992)

Auton korvaaminen - ks. kohta 3.8.

Matkakulujen korvaaminen - ks. kohta 6.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

3.4. Kiinteistönhoidon apuvälineet

Moottorikelkka, mönkijä tms.

Korvauskäytännössä näitä ei ole pidetty korvattavina ainakaan jos vammautunut käyttää mönkijää tai moottorikelkkaa pelkästään harrastuksen toteuttamiseen.

Kun käytäntö myös muiden moottorikäyttöisten ajoneuvojen korvaamisessa on ollut pidättyväinen, ei myöskään näitä ajoneuvoja pidetä korvattavina toimintakykyä edistävinä apuvälineinä. Joissakin tapauksissa nämä voivat tulla korvattaviksi ammatillisen kuntoutuksen apuvälineinä.

Liikennevahingon seurauksena alaraajahalvaus. Vahingonkärsinyt asui omakotitalossa, jonka etäisyys tielle oli 100 m ja lähimpiin palveluihin 10 km. Vamman vuoksi hän ei voinut käyttää perheen käytössä ollutta henkilöautoa, vammaispalvelulain nojalla hänelle oli myönnetty neljä yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Vahingonkärsinyt haki korvausta maastomoottoriajoneuvon hankintaan. Sillä hän hoitaisi päivittäiset asiointimatkinsa ja voisi harrastaa kalastusta ja marjastusta. VakO katsoi, ettei maastomoottoriajoneuvoa voitu pitää liikennevahingossa saatujen vammojen vuoksi tarpeellisena apuvälineenä. (VakO 12708/95/3263, 10.10.1996)

Vaikeasti liikuntavammaiselle voi tulla korvattavaksi asuinkiinteistön hoidon apuvälineenä päältä ajettava ruohonleikkuri tai lumilinko, jolla hän pystyy itse huolehtimaan kiinteistön hoidosta. Päältä ajettavan leikkurin sijaan voi tulla korvattavaksi myös mönkijään kiinteistönhoitoa varten tarvittavat lisälaitteet, vaikka mönkijää ei korvatakaan.

Tapaturmalautakunta on 26.4.2005 päivätyssä päätöksessään 4824/2004 katsonut, että päältä ajettava ruohonleikkuri lumilevyineen, lumiketjuineen ja pyöräpaineineen oli reisiamputoidulle henkilölle tarpeellinen apuväline. Päätöksen mukaan asuinkiinteistön hoidon apuvälineestä tuli korvata kohtuullisina kustannuksina 4.000 euroa.

3.5. Omatoiminen harjoittelu ja soveltavan liikunnan välineet

Kotiin hankittavia tavanomaisia kuntoiluvälineitä (kuntopyörä, soutulaite, kunto-salilaitteet) ei sellaisinaan pidetä kuntoutuslaisissa tarkoitettuina apuvälineinä. Sen sijaan esim. moottoriavustein poljentalaite raajojen toimintakyvyn ylläpitämiseksi (Motomed) ja kestävyyskunnon ylläpitämiseksi voi olla korvattava kuntoutusvälineenä pyörätuolia käyttävälle.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevilla asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Aktiivinen kuntoilu edistää toimintakykyä ja se voi vähentää esimerkiksi avofysioterapian tarvetta. Tämän vuoksi kysymys omatoimisesta harjoittelusta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta on ratkaistava tapauskohtaisesti. Korvattavuutta arvioitaessa on tarpeen hankkia lausunto hoitavalta lääkäriltä tai fysioterapeutilta, josta ilmenee toiminnan tarkoitus ja tavoite sekä kuntoutujan aktiivisuus ja omatoimisuus.

Aivovamman ja toispuoleisen halvauksen saanut henkilö haki kuntopenkin korvaamista kuntoutuslain nojalla. Hänellä oli käytössään vakuutuslaitoksen kustantama kuntopyörä ja lisäksi korvattiin säännöllisesti laituskuntoutusjaksoja. VakO katsoi, ettei näissä olosuhteissa kuntopenkin hankintaa voinut pitää vammajen vuoksi tarpeellisenä työ- tai toimintakykyyn liittyvänä kuntoutuksena. (VakO 07625/95/767, 12.3.1996)

Tavanomaisia harrastusvälineitä ei korvata kuntoutuksen apuvälineinä. Joissakin tilanteissa soveltavan liikunnan väline voi olla korvattavissa kuntoutuslain 7 §:n 9)-kohdan nojalla toiminnanrajoitusten vuoksi tarpeellisenä apuvälineenä.

Vammautumisen jälkeen liikuntaharrastus tarjoaa vammautuneelle vertaistukea ja edistää fyysisen toimintakyvyn lisäksi psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Vammautuneet saattavat tarvita erityisiä liikuntarajoitteisille tarkoitettuja soveltavan liikunnan välineitä, joita ovat mm. käsipolkupyörä, peli- ja tanssipyörä-tuoli sekä hiihto-, laskettelu-, jääkelkat/pulkat ja tuet. Nämä erityisvälineet poikkeavat tavanomaisista harrastus- ja liikuntavälineistä siinä suhteessa, että niiden tarve johtuu yksinomaan vamman aiheuttamista toiminnanrajoituksista.

Harrastuksen aloitusvaiheessa on suositeltavaa ohjata kuntoutaja ensin vuokraamaan tällainen väline esimerkiksi Suomen Vammaisurheilu ja – liikunta VAU ry:n SOLIA -vuokrauspisteistä (www.vammaisurheilu.fi/fin/harrasteliikunta/solia) tai Malikkeen toimintavälinevuokraamoista (www.malike.fi). Jos käyttökokeemukset ovat hyviä, voidaan väline korvata omaan käyttöön. Tällöin korvataan välineen hankinnasta ja mahdollisesta uusimisesta aiheutuvat kustannukset, mutta asiakkaan itse maksettavaksi jäävät käyttö- ja huoltokulut. Ympärivuotisen liikuntaharrastuksen mahdollistamiseksi on yksilöllisten perustelujen pohjalta voitu korvata yksi talvi- ja yksi kesäliikuntaväline.

Laskettelukelkkaa ei pidetty liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla korvattavana apuvälineenä tai muuna korvattavana kuntoutuksena henkilölle, jolla oli osittainen selkäydinvaurio ja alaraajahalvaus. Vakuutusosoikeus totesi, että laskettelukelkalla voitiin katsoa olevan sinänsä hyödyllisiä tavoitteita. Yksin apuvälineen hyödyllisyys ei riitä kuitenkaan täyttämään laissa säädettyä tarpeellisuuden vaatimusta, eikä harrastusta voida pitää A:n toimintakyvyn tai sosiaalisen toimintakyvyn ja suoriutumisen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi tarpeelliseksi.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

na apuvälineenä tai muuna korvattavan kuntoutuksena. (VakO 3334:2009, 24.9.2009)

3.6. Autossa tarvittavat apuvälineet

Kuntoutuslain perusteluissa (HE 259/90, s. 41) on todettu, että korvattavia apuvälineitä ovat myös sellaiset apuvälineet, joilla voidaan parantaa liikkumismahdollisuuksia, kuten auton käsihallintalaitteet.

Markkinoilla on runsaasti eri valmistajien ja maahantuojien myymiä apuvälineitä, joista saa tarkempaa tietoa esim. heidän koti-sivuiltaan. Tämän vuoksi tässä yhteydessä ei esitellä yksityiskohtaisesti eri välineitä. Tarkempaa tietoa mm. autoveroasioista saa Autoilun erityisvaatimukset – julkaisusta. (www.ake.fi/autoilunerityis)

Lähtökohtana auton apuvälineiden kuten muidenkin apuvälineiden korvaamisessa on, että vahingon torjunta- ja rajoittamisvelvollisuusperiaatteen mukaisesti kuntoutujan tulee valita mahdollisimman kokonaistaloudellinen ratkaisu. Tämän vuoksi jo autoa valittaessa tulee selvittää apuvälineiden soveltuvuus ja muutostöiden tarve ko. autoon (esim. pyörätuolin käytön vaatima riittävä sisäkorkeus). Kun on kyse yksittäisen apuvälineen hankinnasta, korvataan edullisin tarkoitukseen soveltuva apuväline.

Auton apuvälineinä ei korvata laitteita, jotka kuuluvat tavallisesti uusien autojen perusvarusteluun tai joiden käyttöön laki velvoittaa. Esimerkkejä tavallisista perusvarustetasoon kuuluvista laitteista ovat mm. keskuslukitus, ohjaustehostin, sähköiset ikkunannostimet ja sisältä säädettävät peilit.

Mikäli auto on hankittu käytettynä ja korvattavia apuvälineitä ja lisälaitteita on ollut autossa jo ostohetkellä valmiiksi asennettuina, apuvälineistä aiheutunut lisäkustannus voidaan korvata, kun auto on enintään viisi vuotta vanha.

Matkapuhelimen käyttö autossa edellyttää tieliikennelain mukaan aina hands free -laitteiston käyttämistä. Näin ollen autoon asennetusta hands free -laitteistosta ei johdu vamman perusteella korvattavia lisäkuluja. Myös **autonavigaattori** on tällä hetkellä jo niin tavanomainen väline, että sitä ei korvata vamman vuoksi välttämättömänä apuvälineenä.

Peruutustutka, joka ei sisälly auton vakiovarusteisiin, voidaan korvata niissä tapauksissa, joissa korvattavasta vammasta johtuen pään ja vartalon kierrot ovat huomattavasti rajoittuneet

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

eikä etäisyyden arviointi takasuuntaan ole tästä syystä mahdollista.

Vamman rajoitteiden takia välttämättömät **ohjauslaitteiden** muutokset korvataan. Laitteiden uusiminen ja siirto toiseen autoon korvataan samassa tahdissa, kuin autoverokin palautetaan eli joka kolmas vuosi. Markkinoilla on mekaanisia kampi- tai vipu-systeemin avulla toimivia käsihallintalaitteita, sähköisesti säädettäviä laitteita (joystick) sekä ohjauspyörään asennettavia hallintalaitteita (ns. rattinuppi). **Vilkun, valojen ja tuulilasin pyyhkimien** säätimien siirrot tai muutostyöt on korvattu silloin, kun toisen yläraajan toiminnanrajoitteet estävät tavallisten säätimien käytön.

Automaattivaihteisto

Uutena hankittuun autoon automaattivaihteistosta aiheutuva lisäkustannus korvataan niille, joiden raajojen toiminnassa on puutteita, esim. tetra- ja parapleegikoille sekä myös niille, joiden oikea/ vasen käsi on toimintakyvytön. Laissa tarkoitettuina kohtuullisina kustannuksina on automaattivaihteiston osalta pidetty enintään 2 530 €. Automaattivaihteistoon rinnastetaan myös sitä toiminnallisesti vastaavat vaihteistoratkaisut (esim. ns. robottivaihteistot).

Autoverolain mukaan vammaisille henkilöille tai vammaisen lapsen perheelle voidaan palauttaa uuden tai käytetyn auton hintaan sisältyvä autovero joko kokonaan tai osittain. Palautuksen voi saada myös käytetystä autosta, kun kyse on käytettynä maahantuodusta ajoneuvosta, joka rekisteröidään Suomessa ensimmäistä kertaa. Palautuksen suuruus vaihtelee vamman laadun ja vaikeusasteen mukaan. Jos kuntoutujalla on oikeus saada autoveronpalautusta, automaattivaihteiston korvauksessa on huomioitava autoveronpalautus jäljempänä esitettävällä tavalla.

Kun kuntoutujan vammasta aiheutunut haitta aste on vähintään 80 % tai vähintään 60 % ja auto on hänelle välttämätön työn tai opiskelun vuoksi, voi tulli palauttaa autonveron kokonaan, enintään kuitenkin 3 770 e. Jos kuntoutujan on välttämätöntä käyttää automaattivaihteistoa, palautettava enimmäismäärä on 4 980 e. Tämän vuoksi automaattivaihteiston korvausmäärästä vähennetään se osa tullin myöntämästä autoveronpalautuksesta, joka kohdistuu automaattivaihteistoon eli 1 210 € (vuonna 2013; lisätietoja ja palautusten ajankohtaiset euromäärät löytyvät tullin kotisivuilta osoitteesta www.tulli.fi).

Esimerkki A: Kuntoutuja on ostanut auton, jossa automaattivaihteisen ja manuaalivaihteisen automallin

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

hinnanero eli automaattivaihteistosta aiheutunut lisäkustannus on ollut yhteensä 3 500 euroa. Kuntoutuja on saanut autoveronpalautuksen 80 %:n haitta-asteen ja automaattivaihteiston käytön mukaan eli 4 980 euroa.

Automaattivaihteiston osalta kohtuullisina kustannuksina on pidetty enintään 2 530 euroa ja tulli on korottanut invaliditeetin perusteella maksettavaa autoveronpalautusta automaattivaihteiston perusteella 3 770 eurosta 4 980 euroon. Tämä korotus vähennetään automaattivaihteiston perusteella maksettavasta korvauksesta. Automaattivaihteiston perusteella siis korvataan $2\,530\text{ e} - 1\,210\text{ e} = \underline{1\,320\text{ e}}$.

Automaattivaihteiston todellisen kustannuksen ja korkeimman kohtuulliseksi katsottavan kustannuksen välinen erotus ($3\,500\text{ e} - 2\,530\text{ e} = 970\text{ e}$) jää asiakkaan itse maksettavaksi.

Esimerkki B: Automaattivaihteistosta aiheutunut lisäkustannus on ollut 1 900 e. Tällöin korvattava kustannus lasketaan seuraavasti:

$$1\,900\text{ e} - 1\,210\text{ e} = 690\text{ e}$$

Jos kuntoutuja on saanut tullilta autoveronpalautusta 40 % haitta-asteen mukaan, autoveronpalautukseen ei sisälly erikseen automaattivaihteistoon kohdistuvaa osuutta. Tällöin korvattavasta kustannuksesta ei vähennetä automaattivaihteistoon kohdistuvaa autoveronpalautuksen osuutta eli automaattivaihteistosta aiheutunut lisäkustannus on perusteltua korvata kokonaan.

Automaattivaihteiston lisäkustannuksen korvaaminen edellyttää, että on selvitetty siitä aiheutuvan ylimääräisiä kustannuksia. Jos hankittu automalli on saatavissa vain automaattivaihteisena tai automaattivaihteisto on vakiovaruste, korvattavia lisäkustannuksia ei synny.

Jos auto on hankittu käytettynä, on myös selvitettävä, onko automaattivaihteisto nostanut auton ostohintaa. Hintaan vaikuttaa mm. auton vuosimalli ja ajokilometrimäärä. Pääsääntöisesti automaattivaihteisto korottaa auton hintaa vain viisi vuotta uudempien autojen osalta.

Ohjaustehostin on nykyisin useimmiten auton vakiovaruste, joten korvattavaa lisäkuluja ei aiheudu. Sen sijaan lisätehostin korvataan, mikäli se on vamman toiminnanrajoitteiden takia arvioitu välttämättömäksi. Käytännössä ohjaustehostuksen

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

lisätehostimen korvaaminen tulee kysymykseen henkilöille, joilla on yläraajojen toiminnanrajoitteita.

Vakionopeudensäädin korvataan esim. tetra- ja parapleegikoille, koska se helpottaa auton ajoa käsihallintalaitteilla etenkin pitkillä matkoilla. Myös kaasupolkimen käyttöä merkittävästi haittaavat muut alaraajavammojen jälkitilat voivat oikeuttaa vakionopeudensäätimen korvaukseen, jos matka-ajoa kertyy paljon.

Autonlämmitin eli bensiinilämmitin tai sisätilalämmitin (lämmittää auton sisätilat ja pitää ikkunat ja tuulilasin puhtaana lumesta ja jäätystä) voidaan korvata mm. pyörätuolinkäyttäjille, joilla on vaikeuksia ikkunoiden raappaamisessa.

Ilmastointilaitte korvataan ainoastaan silloin, kun se on lääketieteellisin perustein välttämätöntä ja jos se ei ole auton vakiovaruste. Ilmastointilaitetta voivat tarvita esim. selkäydinvammaiset, joilla on kehon lämmönsäätely-ongelma (rintarangan T 6 -tason tai sitä korkeampi selkäydinvaurio).

Sisältä sähköisesti säädettävät peilit ovat usein vakiovaruste. **Lämmitettävät sivupeilit** voidaan korvata samoin edellytyksin kuin sisätilanlämmitin, elleivät ne ole kyseisen automallin vakiovarusteita.

Erityisistuimet korvataan, jos istuimen antama lisätuki on tarpeen vamman rajoitteiden vuoksi riittävän istumatasapainon saavuttamiseksi, kuten esimerkiksi selkäydinvammaisilla.

Muut auton lisälaitteet voidaan korvata, jos ne ovat vamman kannalta tarpeellisia ja jos ne eivät kuulu auton vakiovarusteisiin.

Auton muuntaminen pyörätuolin käyttäjälle sopivaksi

Tämä sisältää muun muassa autoon hankittavat pyörätuolihissit, liukuovet, nosturit ja luiskat. Näitä laitteita korvataan pyörätuolin käyttäjille lähinnä pakettiautoihin, jotka on muutettu vaikeavammaisille sopivaksi ja joiden laitteiden avulla siirtyminen autoon ja sieltä pois onnistuu itsenäisesti ja mahdollistaa omatoimisen liikkumisen. Lisäksi korvataan kuljettajan istuimen poisto ja sen tilalle mahdollisesti erityisistuin tai pyörätuolin lukituslaite. Näiden apuvälineiden lisäksi korvataan muutostöistä aiheutuvat kulut.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Näissäkin muutostöissä on jo niiden hankintaa suunniteltaessa varmistettava, että ratkaisusta tulee mahdollisimman tarkoituksenmukainen, toimiva ja kokonaistaloudellinen (ks. kohta ”autossa tarvittavat apuvälineet”). Useimmiten on perusteltua pyytää myös useampia eriteltyjä tarjouksia toteutuksesta.

*Liikenneonnettomuudessa neliraajahalvaantunut haki korvausta VW Caravelle – merkkisen pakettiauton muutostöistä. Näihin si-
sälyi auton lattian madaltaminen kuljettajan paikalla, jotta saavu-
tettaisiin oikea istuinkorkeus pyörätuolia käyttävälle. Lisäksi alku-
peräinen kuljettajan istuin muutettiin irralliseksi, pyörätuolin luki-
tuslaitteisiin sopivaksi, jotta myös muut kuin vammautunut voisi-
vat ajaa autoa. Vakuutuslaitos korvasi auton välttämättömät lisä-
laitteet n. 83.000 markalla edellä mainittuja lukuun ottamatta.*

*VakO määräsi vakuutuslaitoksen korvaamaan lisäksi auton latti-
an madaltamisesta aiheutuneet kustannukset, koska niitä oli pi-
dettävä 7 §:n 2 momentin 3)-kohdassa tarkoitettuna tarpeellisenä
kuntoutuksena. Sen sijaan kuljettajan istuimen vaihtoa ei voitu pi-
tää vammojen vuoksi tarpeellisenä kuntoutuksena, koska tämän
muutostyön tarkoituksena oli, että muutkin henkilöt voisivat ajaa
autoa. (VakO 07569/95 /1517, 15.5.1996)*

Nelipisteturvavyöt: Korvattu silloin, kun se lääketieteellisin perustein on katsottu välttämättömäksi, esim. kun vartalonhallinnassa on toiminnanvajavuutta.

Autotallin oven aukaisulaite: Kauko-ohjattava autotallin oven-
aukaisulaite on korvattu vaikeasti liikuntavammaiselle (tetraplee-
gikot, parapleegikot, amputoidut), jotka tarvitsevat omaa autoa
liikkumiseen ja autotalliin pääsy muutoin on hankalaa.

Pyörätuolirobotti: Pyörätuolirobotti siirtää pyörätuolin auton
tavaratilaan tai katolle mallista riippuen. Robotti on tarpeellinen
henkilöille, jotka eivät pysty itse nostamaan pyörätuolia autoon
(kuten tetrapleegikot tai henkilöt, joiden yläraajoissa tai
vartalonhallinnassa on toiminnan-vajavuutta). Hankinnassa tulee
huomioida, että robotti mahtuu autokatokseen tai autotalliin ja
että pyörätuoli soveltuu robottikäyttöön.

3.7. Ajokortti

Autoa tarvitsevalle vaikeasti liikuntavammaiselle korvataan ajo-
kortin suorittamisesta aiheutuvat kulut tai mikäli hänellä jo
ennestään on ollut ajokortti, tarvittaessa uudesta ajonäytteestä ja
ajokortin uusimisesta aiheutuvat kustannukset.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suosittelee näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevilla asioilla. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

3.8. Avustus tai koroton laina auton hankkimiseksi työmatkoja varten

Kuntoutuslain 6 §:n 1 momentin 8)-kohdan mukaan avustusta tai korotonta lainaa voidaan myöntää auton hankkimista varten vaikeasti vammaiselle silloin, kun kulkuneuvon tarve johtuu vamman aiheuttamista olennaisista rajoituksista käyttää julkisia kulkuneuvoja työmatkojen tekoon. Korvausta auton hankkimiskuluista ei voi saada 7 §:n nojalla, joten tukea auton hankintaan voi saada vain työssä käyvä henkilö.

Avustusta tai korotonta lainaa myönnetään kohtuullisen hankintahinnan määrä kokonaisuudessaan autoveronpalautuksen määrä vähentäen, kun kuntoutuja hankkii auton vamman jälkeen ensimmäistä kertaa. Kohtuullisena uushankintahintana pidetään 25 000 euroa (vuonna 2013).

Työssä käyvän sähköpyörätuolia käyttävän henkilön on yleensä välttämätöntä hankkia pakettiauto, jotta sähköpyörätuolin kuljettaminen työpaikalle on mahdollista. Pakettiauton kohtuullista uushankintahintaa arvioitaessa voidaan lähtökohtana pitää sitä, että pakettiauton hankintahinta on kaikissa tapauksissa jossain määrin korkeampi kuin henkilöauton. Yksittäistapauksissa kohtuullinen hankintahinta on ratkaistava huomioon ottaen käytössä olevan sähköpyörätuolin, pyörätuolihissin ja muiden tarvittavien apuvälineiden pakettiautolle asettamat vaatimukset.

VKK:n käytännössä uuden auton hankintakulusta puolet on myönnetty avustuksena, puolet lainana. Jos auton hankintaan ei ole aiemmin myönnetty tukea, korvauksesta ei vähennetä vaihdossa annettavan vanhan auton hyvityshintaa.

Tukea myönnetään myös aiemmin korvatun auton vaihtoon. Auton vaihtovälinä on korvauskäytännössä pidetty kolmea vuotta tavanomaisten henkilöautojen osalta. Korvattua autoa uusittaessa uuden auton hinnasta vähennetään vanhan auton hyvityshintaa. Auton vaihdossa tarvittava väliraha myönnetään yleensä lainana.

Pakettiauton kohdalla kohtuullinen vaihtoväli on pidempi kuin henkilöauton kohdalla. Pakettiauton tarkoituksenmukaista käyttöikää arvioitaessa on otettava huomioon myös autoon vamman vuoksi asennettujen apuvälineiden tekninen käyttöikä. Pakettiauton kohtuullinen vaihtoväli on 6-8 vuotta, mutta kussakin yksittäistapauksessa on huomioitava autoon asennettujen apuvälineiden jäljellä oleva käyttöikä ja autolla ajettu kilometrimäärä.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Lainana myönnettävälle osuudelle vakuutuslaitos edellyttää turvaavan vakuuden. Vakuuden hankkimisesta aiheutuvat kulut korvataan kuntoutujalle.

Tarkempaa tietoa mm. autoveroasioista saa Autoilun erityisvaatimukset – julkaisusta. (www.ake.fi/autoilunerityis)

VakO 2.11.1992 (04257/92/3182): Opiskelijalla ei ollut oikeutta saada avustusta tai lainaa opiskelumatkoihin tarvittavan henkilöauton hankkimiseksi.

Jos autoa käytetään yritystoiminnassa ansiotyövälineenä - ks. kohta ”yritystuki” työ- ja ansiokykyyh liittyvän kuntoutuksen ohjeissa.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suosittaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

4. ASUNNON APUVÄLINEET JA MUUTOSTYÖT

Lainkohta

Kuntoutuslain 7 §:n 2 momentin 4)-kohta:

Kuntoutuksen kustannuksina korvataan vaikeasti vammaisille henkilöille tarpeellisista ja kohtuullisiksi katsottavista vakinaiseen asuntoon tarvittavista apuvälineistä ja laitteista sekä asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset; asunnon muutostöiden kustannusten korvaukseen on oikeus enintään kerran viidessä vuodessa, jollei erityisen painavia syitä ole aikaisemmin tehtäville muutostöille.

Perustelut

Vaikeasti vammaisille henkilöille korvataan vakinaiseen asuntoon tarvittavista apuvälineistä ja laitteista sekä asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Asunnon apuvälineet ja laitteet on tähän asti korvattu tapaturmavakuutuksessa silloin, kun ne ovat olleet liikkumisen ja muiden päivittäisten toimintojen vuoksi tarvittavia irrotettavissa olevia apuvälineitä, kuten porraskaitteita tai -luiskia, liikkumista helpottavia muita laitteita ja peseytymistä helpottavia tukia.

Korvattaviksi tulisivat tapaturmavakuutuksessa tämän säännöksen perusteella myös kiinteät muutostyöt kuten kulkuteiden parantaminen, hissien rakentaminen ja ovien asentaminen ynnä muut näihin rinnastettavat muutostyöt. Asunnon muutostöinä ei korvata normaaleja asumistasoon liittyviä peruseräparannustoimenpiteitä, vaan muutostarpeen tulee johtua korvattavasta vahingon tapahtumasta ja vamman aiheuttamista rajoituksista.

Asunnonmuutostöitä korvataan enintään kerran viidessä vuodessa, ellei ole erityisiä syitä korvata niitä useammin. Tällainen erityinen syy voi olla esimerkiksi perhetilanteen muuttuminen, kun vahingoittunut muuttaa pois vanhempiansa luota tai perheen kasvamiseen liittyvät syyt.

Liikennevakuutuksen perusteella on tähänkin saakka korvattu tarpeelliset asunnon muutostyöt vahingonkorvausperusteella.

(HE 259/90, s. 41–42)

4.1. Vakinaisen asunto

Asunnon muutostöiden korvaaminen edellyttää, että kyseessä on vakinaiseen asuntoon tehtävät muutostyöt. Vakinaisen asunto on se, jossa vammautunut suurimman osan ajastaan oleskelee (missä hän on "kirjoilla"). Vakinaisen asunto voi olla joko omistus- tai vuokra-asunto.

Asunnon muutostöitä korvattaessa muutostarpeen tulee johtua vahingon tapahtumasta ja siitä aiheutuneista toimintakyvyn rajoituksista. Asunnon muutostöiden tavoitteena on, että henkilö pystyy

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

toimimaan mahdollisimman itsenäisesti ja omatoimisesti omassa kodissaan ja sen lähiympäristössä. Tarpeelliseksi katsottavista muutostöistä on hyvä olla käytettävissä esim. kuntoutusohjaajan, toimintaterapeutin tai fysioterapeutin lausunto.

Korvausta haettiin pysyvästi laitoshoidon sijoitetun henkilön puolison hankkimaan uuteen asuntoon tehdyistä muutostöistä sillä perusteella, että muutostyöt mahdollistivat pitempiaikaisen oleskelun ja yöpymisen kotilomien aikana. VakO: Ei korvattava, koska kyseinen huoneisto ei ole pysyvästi laitoshoidossa olevan vakinaisen asunto. (VakO 05002/92/3182, 2.11.1992).

Kesäasunnon muutostyöt eivät olleet korvattavia vakinaisen asunnon muutostöinä eikä muullakaan perusteella (VakO 07994/96/1965, 9.6.1997).

VakO: Asuntovaunun oven leventäminen ei ollut asunnon muutostyönä korvattava, eikä muutenkaan vammojen vuoksi tarpeellista kuntoutusta (VakO 08320 ja 02317/95/2945, 24.9.1996).

Asunnon muutostöitä voi hakea esimerkiksi vapaamuotoisella hakemuksella tai erillisellä hakulomakkeella. Asunnon muutostöiden hakulomake täyttöohjeineen on VKK:n verkkosivuilla www.vkk.fi.

4.2. Mitkä muutostyöt voivat olla tarpeen?

Toimintakykyä tukevia asunnon muutostöitä tarvitsevat useimmiten pyörätuolinkäyttäjät ja aivovammaiset, joilla on liikkumis- tai muistiongelmia.

- Keittiössä omatoimisuutta tukevia muutostöitä kuten:
 - Kaapistojen asentaminen oikealle korkeudelle
 - osa yläkaapistoista voi olla sähkötoimisesti ylös-/alaslaskutuvia
 - jos muutostöiden yhteydessä uusitaan koko keittiönkaapisto, korvataan ne osat kaapistosta, jotka vähentävät toiminnanrajoitteita ja mahdollistavat oma-toimisuuden keittiössä
- Ns. altavapaa työtaso pyörätuolista toimimisen tukemiseksi
- Alakaapistoissa ulosvedettäviä korivaunuja
- Reelinki työtasoon tai reelinkivetimet kaapistoihin
- Keraaminen liesitaso
- "Hellavahti" (muistiongelmaisille)
- Tavallista korkeammalle asennettu erillisuuni sekä

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

- Jääkaappi, mikäli entinen toimiva joudutaan vaihtamaan, koska siihen ei ylety

Astianpesukonetta, mikroaaltouunia tai pesukonetta pidetään nykyisin niin tavanomaisina kotitalouden käyttöesineinä, ettei niiden hankintakustannuksia korvata kuntoutuslain perusteella. Sen sijaan kuivausrummun hankintakustannukset korvataan pyörätuolinkäyttäjälle.

Kylpyhuone / wc

- WC-istuimen sijoittaminen niin, että tilaa on tarpeeksi tukikahvoja tai muuta avuntarvetta varten
- Tarvittaessa erikoismallinen pesuallas, altaan vierelle laskutaso
- Kylpyammeen poisto voi olla välttämätöntä suihkutilan saamiseksi kylpytilaan
- Pyörätuolin käyttäjällä peilin ym. kalusteiden sijoittaminen riittävän alas
- Tarvittaessa kaappi hoitovälineitä varten
- Lisäksi välttämätön muutostyö saattaa olla myös lattiamateriaalin muuttaminen luistamattomaksi
 - Kosteiden tilojen muutostyökustannuksia nostaa usein kosteussulkujen uudelleenrakentamisesta aiheutuvat kustannukset, esim. kylpyammeen poiston ja suihkutilan rakentamisen yhteydessä

Sauna

- Lauteiden sijoittaminen toiminnanrajoitteet huomioiden
- Erikoiskiuas, jolloin lämpö laskeutuu riittävän alas
- Korkeussäädettävät lauteet

Muuta huomioitavaa:

- Vaatehuoneen tai vaatekaappien hyllyjen varustus
- Ovien tai oviaukkojen riittävä leveys esim. pyörätuolin käyttöä varten. Pienissä tiloissa liukuovien asentaminen tavallisten tilalle
- Itsenäistä liikkumista estävien kynnysten poisto tai luiskien asennus
- Mikäli asunnon tasoerot – ulkoa sisään tai asunnon sisällä - ovat liian korkeat luiskille tai asuintilat sijaitsevat kahdessa kerroksessa, saattaa porrashissi tms. olla välttämätön apuväline itsenäiselle liikkumiselle

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

- Pyörätuolin pyörien puhdistamista varten saattaa ns. kurapiste olla tarpeen
- Asunnon ulko-ovien edustojen muutostyöt: tasot, luisikat, lumilippa yms.
- Lisätilan saamiseksi autotalliin pyörätuolin autosta poistamisen/laittamisen mahdollistamiseksi saattaa autotallin leventäminen olla välttämätöntä
- Autotallin sähköinen ovenaukaisumekanismi
- Autokatoksen rakentaminen

Ympäristönhallintalaitteet liittyvät usein asunnon muutostöihin.

Asunnon muutostöiden yhteydessä korvattavaksi tulevat myös kohtuulliset muutostöiden suunnittelukustannukset, muutostöistä aiheutuvat putki- ja sähkötyöt sekä lisäksi niihin liittyvät lattia-, seinä- ja kattopintojen korjaamisesta aiheutuvat kustannukset.

4.3. Pihan ja kulkureittien muutostyöt

Pyörätuolia käyttävälle korvataan kulkureittien päällystäminen kohtuulliselta alalta joko laatoin tai asfaltoimalla. Samoin korvataan päällystämisen edellyttämät maansiirto- ja muut työt. Sen sijaan pihan salaojitusta ja kaivojen tekoa pidetään perusparannuksena, eikä niistä aiheutuvia kustannuksia korvata.

Neliraajahalvaantunut haki korvausta omakotitalon pihan kulkureittien betonilaatoituksesta. VakO piti kulkureittien laatoituksesta aiheutuneita 12.000 markan kustannuksia korvattavina (VakO 10816/96/3641, 4.11.1997).

4.4. Rajanvetoa: Perusparannusta vai tarpeellista muutostyötä?

Kuntoutuslain perustelujen mukaan lain nojalla ei korvata normaaleja asumistasoon liittyviä perusparannustoimenpiteitä, vaan muutostarpeen tulee johtua korvattavasta vahinkotapahtumasta ja vamman aiheuttamista rajoituksista. Rajanveto perusparannustyön ja korvattavan muutostyön osalta ei ole yksiselitteinen. Perusparannustyöstä voidaan puhua silloin, kun rakennusurakalla nostetaan asunnon arvoa tai kun saneeraus olisi ilman vammautumistakin ollut tarpeen.

Siltä osin kuin kalusteet joudutaan vamman vuoksi uusimaan, ei vanhojen kiinteiden kalusteiden ikää ja kuntoa oteta huomioon korvausmäärää arvioitaessa, ellei ole selvää, että ne olisi muutenkin samanaikaisesti jouduttu uusimaan vammasta huolimatta.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Vammautunut oli tehnyt muutostöitä mm. rivitaloasuntonsa keittiöön ja saunaan. VakO katsoi korvattavaksi keittiön osalta kaapistojen nostolaitteista asennuksineen aiheutuvat kustannukset, alakaappien poiston ja tiskipöydän uusimisen, kohtuuhintaisen kaappiuunin ja liesitason hankkimisen sekä saunan osalta oviaukon leventämisen, oven uusimisen ja lattiamateriaalin muuttamisen. Koko keittiökaapiston uusimista ei pidetty tarpeellisena, vaan niiden osalta todettiin, että jos se uusittaisiin kokonaan, korvattavaksi tulisi 1/4-osa kohtuuhintaisen kaapiston kustannuksista sekä asennustyöt. Saunan lauteiden osalta kyse oli saneerauksesta. (VakO 05105/92/3182, 2.11.1992)

Rakennuksen hyötypinta-alan lisäämiseen ja uusiin rakennelmiin on suhtauduttu kielteisesti lukuun ottamatta pyörätuolia käyttävän kulkureittien kattamiseen (katokset) ja muihin näiden kulkureittien liukkaudentorjunnassa tarvittaviin rakennelmiin. Korvattavuutta arvioitaessa ratkaisevaa on kuitenkin, onko lisäneliöiden rakentaminen ollut tarkoituksenmukaisin ja edullisin tapa toteuttaa välttämättömät muutostyöt verrattuna muutostöihin jo olemassa olevissa tiloissa.

Vahingonkärsinyt oli liikenneonnettomuudessa 10/70 vammautunut niin, että hänen vasen jalkansa jouduttiin amputoimaan reiden tasolta. Liikkumista vaikeutti myös oikean polven nivelrikko. Hän liikkui kyynärsauvoja ja joskus pyörätuolia käyttäen. Vakuutuslaitos korvasi asunnon muutostöinä luiskalla varustettujen ulkoportaiden rakentamisen, autotallin oven vaihdon, saunan lauteiden uusimisen sekä sisäportaiden askelmien ja kaiteiden uusimisen. Kustannukset näistä olivat yhteensä n. 28.000 mk (v. 1996). Vahingonkärsinyt haki näiden lisäksi korvausta ulkoportaiden päälle rakennettavasta ulkokatoksesta. Tämän korvaamista hän perusteli sillä, että katolta putosi lumi portaiden ja luiskan päälle ja jäätymässään teki kulun vaaralliseksi.

VKK:n kuntoutuslautakunta katsoi, ettei ulkokatoksen rakentaminen ollut korvattava. Sisäänkäynti oli talon päädyssä, eikä siihen pudonnut katolta lunta. Lippa ei myöskään suojaisi tuulen mukanaan tuomalta lumelta. Lisäksi samassa talossa asuva vahingonkärsineen veli voisi huolehtia portaiden liukkaudentorjunnasta.

Vahingonkärsinyt valitti vakuutuslaitoksen kielteisestä ratkaisusta VakO:on. VakO:lle hän esitti kaupungin rakennustarkastajan lausunnon, jonka mukaan portaiden kattamista oli pidettävä tarpeellisenä, koska se helpottaisi talvella sisäänpääsyä vähentämällä lumenpääsyä portaikkoon ja vaimentaen tuulen vaikutusta.

VakO velvoitti vakuutuslaitoksen korvaamaan ulkokatoksen rakentamisesta aiheutuvat kustannukset yhteensä 20.000 markalla. Perustelujen mukaan ulkokatoksen rakentamista oli pidettävä tarpeellisena vammojen vuoksi. Kohtuullisena summana voitiin pitää enintään 20.000 markan kustannuksia. (VakO 04364/97/497, 3.2.1998).

VakO: Luiskan liukkaudentorjumiseksi suojakatoksen rakentaminen ja luiskan sivustan lasittaminen ei ollut perusparannusta,

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevilla asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

vaan korvattava asunnon muutostyö (VakO 02426/93/1777, 16.6.1993)

4.5. Asunnon hankkiminen vammautumisen jälkeen

Kun asunto vuokrataan, ostetaan tai rakennetaan vasta vammautumisen jälkeen, lähtökohtana on, että jo asuntoa hankittaessa tulee pyrkiä siihen, että toimintarajoitteet tulisivat huomioiduksi asunnonvalinnassa tai uudisrakennusta suunniteltaessa ja rakennettaessa. Tältä osin kyse on oikeuskäytännössä yleisesti noudatetusta vahingon torjunnan ja rajoittamisen periaatteesta: vahingonkärsineen tulee osaltaan vaikuttaa siihen, että ylimääräiset kustannukset jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

Uudisrakennuskohteissa muutostyökustannuksina korvataan kohtuullinen normaalin ja erityisratkaisun välinen hinnanero. Esi-merkiksi autokatoksen tai autotallin rakentamisesta aiheutuvia kustannuksia ei korvata uudisrakennuksen yhteyteen, koska niiden rakentaminen on uudisrakennuskohteissa muutenkin tavanomaista. Kun rakennetaan uutta keittiötä ja valitaan uusia keittiökalusteita, työtasojen korkeuden valinta sekä vetolaatikostojen mukaan ottaminen kaapistoihin ovat yleensä tavanomaisia perusratkaisuja, jotka eivät aiheuta korvattavia lisäkustannuksia.

Asunnon muutostyöt korvataan enintään kerran viidessä vuodessa, ellei ole erityisiä syitä korvata niitä useammin (ks. lain perustelut edellä).

Vammautunut oli perhetilanteen muuttumisen vuoksi muuttanut suurempaan asuntoon. Ostettu asunto oli vanha kaksikerroksinen omakotitalo, joka oli rakennettu rinnetontille. Sisäänkäynti ja asuinhuoneet sijaitsivat yläkerrassa, alakerrassa olivat autotalli ja saunatilat, joihin ei ollut yhteyttä sisäkautta. Yhteyden rakentamiseksi vaadittiin pyörätuolihissi, jonka hinta oli noin 170 000 mk.

Vakuutuslaitos katsoi, että pyörätuolihissi ei ollut korvattava, koska vammautunut oli hankkinut asunnon, jossa asuinkerroksen ja pohjakerroksen väliltä puuttuu kulkuyhteys, vaikka paikkakunnalta olisi ollut hankittavissa kohtuullisessa ajassa toinen asunto. Tällainen toinen asunto olisi voitu kohtuullisin kustannuksin muuttaa toimintarajoitusten kannalta soveltuvaksi. Vakuutuslaitos korvasi pihatöitä ja ovien muutostöitä. VakO: Ottaen huomioon, että vammautunut on hankkinut kyseisen omakotitalon vasta vammautumisen jälkeen, jolloin liikuntarajoitukset olisi voitu ottaa huomioon jo taloa hankittaessa, pyörätuolihissin rakentamisesta aiheutuvia kustannuksia ei voitu pitää laissa tarkoitettuina kohtuullisina kustannuksina (VakO 02306/94/355, 31.1.1995).- Sama kanta tapauksessa VakO 03478/98/429, 10.2.1999, jossa tosin todettiin, että vakuutusyhtiön suorittama 95 000 markan korvaus (joka vastasi yksitasoiseen ok-taloon tehtäviä kohtuullisia muutostöitä) oli riittävä kattamaan laissa tarkoitettua kohtuulliset kustannukset.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suosittelee näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

VakO: Asuinhuoneen laajentaminen, kuistin ja autotallin rakentaminen sekä rakennuksen ulkovuorauksen uusiminen ja maalaus olivat lisärakentamista ja perusparannusta, joka ei ollut kuntoutuskuluna korvattava. Asuntovaunun oven leventäminen ei ollut asunnon muutostyönä korvattava, eikä muutenkaan vammojen vuoksi tarpeellista kuntoutusta (VakO 08320 ja 02317/95/2945, 24.9.1996).

Vammautunut oli vammautumisensa jälkeen rakennuttanut ok-talon, ja hän vaati korvausta mm. terassin muuttamisesta tuulikaapiksi, korkeussäädettäviä keittiökaappeja sekä irrotettavien pyörätuoliluiskien ja pyörätuolin käytön vaatimien lisäneliöiden korvaamista. Vakuutuslaitos korvasi luiskat, mutta ei sen sijaan pyörätuoliluiskaa ja korkeussäädettäviä kaappeja eikä terassin muutostöiden 12.000 markan osuutta (lasittaminen). VakO: Muutostyöt eivät kokonaan olleet tarpeellisia ja kohtuullisia, koska vammautunut oli rakennuttanut ok-talonsa vasta vammautumisensa jälkeen, jolloin toiminnan rajoitukset olisi voitu ottaa huomioon jo taloa suunniteltaessa ja rakennettaessa. Kohtuullisena korvauksena voitiin pitää 12.000 markkaa. Korkeussäädettäviä kaappeja ei voitu pitää tarpeellisina, koska vammautunut kykeni pyörätuolin lisäksi liikkumaan myös proteesin avulla ilman pyörätuolia. Asunnon lisäneliöistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen ei kuulunut korvattaviin asunnon muutostöihin (VakO 05014/96/1804, 28.5.1997).

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suosittelee näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

5. SOPEUTUMISVALMENNUS

Lainkohta

Kuntoutuslain 7 §:n 2 momentin 5)-kohta:

...korvataan sopeutumisvalmennuksesta kuntoutujalle aiheutuneet kustannukset mukaan lukien hänen omaisensa tai hänestä tosiasiallisesti huolehtivan henkilön sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta aiheutuneet välttämättömät matka- ja asumiskustannukset sekä tällaisen henkilön ansionmenetyks.

Perustelut

Sopeutumisvalmennuksesta kuntoutettavalle aiheutuvat kustannukset on korvattu voimassa olevien invalidihuoltolakien mukaisena kuntoutuksena. Sopeutumisvalmennusta korvataan muun muassa astmaatikoiden, pyörätuolin käyttäjien ja kuulovammaisille.

(HE 259/90, s. 42)

Tähän säännökseen on korvattavaksi kirjattu myös korvauskäytännön mukaan aikaisemminkin korvattu lähiomaisen osallistuminen sopeutumisvalmennukseen. Kun omaisen mukanaolo on tarpeellista, korvataan kuntoutettavalle tästä aiheutuneet matka- ja asumiskustannukset sekä kohtuullinen korvaus ansiomenetyksestä, jos omainen joutuu olemaan poissa työstä. Omaiseen rinnastetaan muu sellainen henkilö, joka tosiasiallisesti huolehtii kuntoutettavasta, ja jonka mukanaolo sopeutumisvalmennuksessa on tarpeellista. Pääsääntöisesti omaisella tai muulla henkilöllä tarkoitetaan samassa taloudessa asuvaa henkilöä, mutta sopeutumisvalmennuksessa mukanaolo saattaa olla tarpeellista muutenkin, esimerkiksi kun kuntoutuja asuu palvelutalossa.

(HE 259/90, s. 42)

Sopeutumisvalmennus on kuntoutujan ja hänen lähiomaistensa ohjausta ja valmennusta vammautumisen jälkeisessä elämäntilanteessa. Se pyrkii vahvistamaan kuntoutujan omaa elämänhallintaa, selviytymistä jokapäiväisissä toiminnoissa ja lisäämään luottamusta omiin ratkaisumalleihin. Tärkeänä osana sopeutumisvalmennusta on myös jaksoilla saatava vertaistuki eli tutustuminen muihin samassa elämäntilanteessa oleviin ihmisiin. Muut laitoskuntoutusjaksot eroavat sopeutumisvalmennuksesta siinä, että niissä kuntoutuksen tavoitteiden pääpaino on fyysisessä kuntoutuksessa ja apuvälinekartoituksessa.

Sopeutumisvalmennuskursseja järjestetään mm. vaikeasti vammautuneille, kuulo- ja näkövammaisille sekä työperäiseen astmaan sairastuneille. Kursseja järjestävät vammaisjärjestöt sekä kuntoutuslaitokset. Sopeutumisvalmennuskursseja voidaan korvata tapauskohtaisesti (esim. vaikeat astmat.)

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suosittelee näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevilla asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Sopeutumisvalmennuksen korvattavuutta ei ole useinkaan perusteltua rajata vain yhteen jaksoon vammautumisen jälkeen, vaan sen tarve riippuu vammautuneen kulloisestakin elämäntilanteen muutoksesta. Erityisesti lasten kohdalla sopeutumisvalmennuskurssit voivat koskea vanhemmuuden tukemista, nuoren itsenäistymistä, aikuistumista jne. Kursseilla voidaan helpottaa myös työelämään siirtymistä.

Tapauskohtaisesti on ratkaistava kysymys siitä, kuinka monen omaisen osallistumista kurssille voidaan pitää kohtuullisena. Kurssille osallistuvan omaisen kustannusten korvaaminen edellyttää kuitenkin aina, että myös vammautunut itse osallistuu kyseiselle kurssille.

6. KUNTOUTUSTOIMENPITEISTÄ AIHEUTUVAT MATKAKUSTANNUKSET

Lainkohta

Kuntoutuslain 7 §:n 2 momentin 6)-kohta:

...korvataan kuntoutujalle kuntoutukseen osallistumisesta aiheutuvat matkakustannukset.

Perustelut

Kuntoutuksesta aiheutuvina kustannuksina korvataan myös edellä 1–4 kohdassa tarkoitetuista kuntoutustoimenpiteistä aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset matkakustannukset. Matkoilla tarkoitetaan kuntoutettavan matkoja kotoa kuntoutuslaitokseen tai oppilaitokseen tai vastaavaan ja takaisin. Kohtuullisuus tarkoittaa edullisimman sellaisen kulkuneuvon käyttämistä, joka on vamman puolesta mahdollinen (5-kohta). Laitoksessa olevalle henkilölle tarpeellisia matkoja ovat myös määräjain toistuvat käynnit kotona (6-kohta).

Korvattavia kustannuksia ovat ainoastaan 5 ja 9 kohdan korvattavat matkakustannukset. Vammasta aiheutuvia vapaa-ajan matkojen lisäkustannuksia korvataan erikseen muun muassa tapaturmavakuutuslain mukaisella haittarahalla ja liikennevakuutuslain mukaisella pysyvän vian ja haitan korvauksella.

(HE 259/90, s. 42)

Tässä yhteydessä matkakulujen korvaamista käsitellään vain siltä osin, kuin kyseessä on kuntoutuslain 7 §:n kohdalla mainituista kuntoutustoimenpiteistä aiheutuvat kustannukset. Muilta osin matkakulujen korvaamista käsitellään työ- ja ansiokykyyn liittyvän kuntoutuksen ohjeissa.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Matkakulut korvataan julkisia kulkuneuvoja käytettäessä julkisten kulkuneuvojen taksan mukaan. Omaa autoa käytettäessä matkakuluina korvataan määrä, joka vastaa puolta Verohallinnon vuosittain vahvistaman verovapaan kilometrikorvauksen määrästä.

Siinä tapauksessa, että vamman aiheuttamat rajoitteet estävät julkisten kulkuneuvojen tai oman auton käytön, voidaan korvata taksin käytöstä aiheutuneet kulut tositteiden perusteella.

Avustusta tai lainaa auton hankintaan ei voi saada muu kuin työssä käyvä henkilö, vaikka vaikeiden toiminnanrajoitteiden vuoksi oman auton hankinta olisikin välttämätöntä. Autoon toiminnanrajoitusten vuoksi tarvittavat apuvälineet sen sijaan korvataan (ks. kohta 3.3. ja 3.4).

Vakuutusyhtiö oli ilmoittanut korvaavansa liikennevahingossa vammautuneelle invalidimopedin. Vahingonkärsinyt, joka ei ollut ansiotyössä, haki avustukseksi auton hankintaa varten hyillisen invalidimopon hankintahintaa vastaavaa osuutta. VakO totesi, ettei avustusta auton hankkimiseksi voitu myöntää, koska vahingonkärsinyt ei ollut ansiotyössä. (VakO 04845/92/2560, 14.9.1992.)

VakO 19.12.1996 (08743/95/4495): Kunta oli vammaispalvelulain perusteella järjestänyt palvelutalossa asuvalle kuljetuspalveluja, joista aiheutuneista kustannuksista kunta vaati korvausta liikennevakuutuksen perusteella. Sosiaalisuhteiden selvityksen mukaan matkojen tarkoituksena oli ollut sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen. Matkat olivat olleet osittain virkistäytymiseen liittyviä, osittain asiointimatkoja ja sukulais- sekä tuttavavierailuja. VakO:n mukaan matkojen ei ollut näytetty aiheutuneen kuntoutukseen osallistumisesta eikä niitä voinut muutoinkaan pitää liikennevahingossa saatujen vammojen vuoksi tarpeellisenä työ- tai toimintakykyyn liittyvänä kuntoutuksena.

7. PALVELUASUMISEN LISÄKUSTANNUKSET

Lainkohta

Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta; 7 §:n 2 momentin 7)-kohta (1.1.2005 alkaen): korvataan vaikeasti vammaiselle palveluasumisesta aiheutuvista lisäkustannuksista enintään tapaturmavakuutuslain 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun ylimmän haitallisen kaksinkertainen määrä päivältä.

Perustelut

Pykälän 2 momentin 7 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä määrittäisiin myös palveluasumisen lisäkustannuksina maksettavan korvauksen määrästä. Muutoksella vahvistettaisiin vakuutusoikeuden asiassa noudattama käytäntö. (HE 158/2004, s. 25:koskee tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettua lakia 1.1.2005 alkaen.)

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Palveluasumisesta korvataan lisäkustannukset, jotka aiheutuvat palvelumaksusta. Sen sijaan asumisesta yleisesti sekä ruoasta, siivouksesta ja muista tavanomaiseen elämiseen liittyvistä palveluista aiheutuvia kuluja ei korvata. Palvelumaksun korvaaminen on laajennus voimassa oleviin lakeihin verrattuna. (HE 259/90, s. 42).

7.1. Palvelusuunnitelma

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (jäljempänä vammaispalvelulain (380/1987) mukaan kunnan tehtävänä on huolehtia vammaispalveluiden järjestämisestä. Vammaispalveluilla on tarkoitus edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisina yhteiskunnan jäsenenä. Tavoitteena myös ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä (1 §).

Vammaispalvelulain 8 § 2 momentin (134/2010) mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, päivätoimintaa, henkilökohtaista apua sekä palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta palveluasumisen eikä henkilökohtaisen avun järjestämiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Vammaispalvelulain 9 §:n 1 momentin (981/2008) mukaan vammaiselle henkilölle korvataan hänen vammansa tai sairautensa edellyttämän tarpeen mukaisesti kokonaan tai osittain kustannukset, jotka hänelle aiheutuvat vammaispalvelulain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeellisista tukitoimista sekä ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat vamman tai sairauden edellyttämän vaatetuksen ja erityisravinnon hankkimisesta. Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista korvataan puolet. Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan kuitenkin kokonaan.

Vammaispalvelulain 9 § 2 momentin (981/2008) mukaan kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta kustannusten korvaamiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevilla asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Kunnan on aloitettava vammaisen henkilön palvelutarpeen selvitys viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä (Vammaispalvelulain 3 a §) henkilön tai hänen edustajansa yhteydenotosta. Palvelutarpeen selvittäminen edellyttää, että kunnan viranomainen tapaa asiakkaan henkilökohtaisesti ja tekee yleensä kotikäynnin.

Tarvittavien palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi asiakkaalle laaditaan palvelusuunnitelma. Palvelusuunnitelma on kunnan sosiaaliviranomaisten ja asiakkaan kanssa yhdessä laadittu suunnitelma, johon kirjataan ne avun, tuen, palvelujen ja kuntoutuksen muodot, joita asiakas tai perhe tarvitsee selviytyäkseen arjesta. Palvelusuunnitelmaa tarkistetaan tarpeen mukaan, vähintään 2-3 vuoden välein. Palvelusuunnitelma laaditaan kirjallisesti ja sen tulee sisältää kaikki henkilön tarvitsemat palvelut. Palvelusuunnitelma ei ole päätös jonkin palvelun tai tukitoimen järjestämisestä, mutta sitä hyödynnetään kuitenkin palvelujen sisällöstä, järjestämistavasta ja määrästä päätettäessä.

Palvelusuunnitelma toimitetaan vakuutuslaitokselle. Jotta vakuutuslaitos voi tehdä päätöksen palveluasumisen lisäkustannusten korvaamisesta, palvelusuunnitelman lisäksi tarvitaan myös päätös palveluasumisesta.

7.2. Palveluasumisen järjestämisvastuu ja sisältö

Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, päivätoimintaa, henkilökohtaista apua sekä palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta palveluasumisen eikä henkilökohtaisen avun järjestämiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein. (Vammaispalvelulaki 8 § 2 mom.). Vammaispalveluasetuksen (759/1987) 11 §:n (371/2009) mukaan palveluasumista järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa jatkuvaluonteisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti.

Palveluasuminen voidaan järjestää joko palvelutaloissa, ryhmäkodeissa, tai se voidaan järjestää omassa kodissa kotipalvelujen, kotisairaanhoidon sekä henkilökohtaisen avustajan tuella.

Vammaispalveluasetuksen (759/1987) 10 §:n mukaan palveluasumiseen sisältyvät asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaan jokapäiväiselle suoriutumiselle. Näitä ovat avustaminen asumiseen liittyvissä toiminnoissa kuten liikkumi-

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

sessä, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa sekä ne palvelut, joita tarvitaan asukkaan terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi.

Kunnalla on oikeus järjestää palvelut esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina ja tukitoimina. Vaikeavammaiselle henkilölle palveluasuminen on subjektiivinen oikeus siinä määrin kuin hänen palveluasumisen tarpeensa edellyttää.

Palveluasuminen on osaltaan hoivapalvelua. Palveluasumiseen ei kuitenkaan sisälly kotisairaanhoidon (ei edes palvelutalossa), sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittymättömät kuljetuspalvelut ja muut asunnon ulkopuoliset toiminnot.

Palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut ovat asiakkaalle maksuttomia. Näistä palveluista voidaan periä enintään todellisia kustannuksia vastaava maksu silloin, kun henkilö saa niihin korvausta muun lain kuin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain nojalla.

Vakuutuslaitoksen kuntoutuslain mukaista korvausvastuuta palveluasumisen lisäkustannuksista selostetaan kohdassa 7.3.

Jos erityispalvelujenkaan avulla ei pystytä turvaamaan suoriutumista jokapäiväisissä toiminnoissa, ei palveluasuminen tule kysymykseen. Tällöin mahdollisuudeksi jää hoito laitoksessa. Potilaan hoidosta päättää kansanterveyslain 17 §:n nojalla terveyskeskuksen vastaava lääkäri ja erikoissairaanhoidon 33 §:n nojalla johtavan lääkärin antamien yleisten ohjeiden mukaan ylilääkäri tai hänen antamiensa ohjeiden mukaan muu sairaanhoitopiirin kuntainliiton lääkäri.

Kotisairaanhoidajan kustannuksista vakuutuslaitos korvaa ennen 1.1.2005 sattuneissa vahingoissa asiakasmaksulain mukaisen asiakasmaksun ja uudemmissa vahingoissa asiakasmaksun lisäksi ns. täyskustannusmaksun.

Korvauskäsittelyssä tulisi vahingoittunut ohjata mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hakemaan palveluasumispäätös kunnalta, jotta sen viivästyminen ei muodostuisi esteeksi kotiutumiselle tai muille asumisjärjestelyille. Kunnan tulee antaa päätös palveluasumisesta. Päätöksestä myös ilmenee kunnan kannanotto siihen, onko vahingoittunut vammaispalvelulaissa tarkoitettu vaikeavammainen. Tällä seikalla on merkitystä siksi, että kunnalla on regressioikeus vakuutuslaitokseen nähden vain silloin, kun se on järjestänyt palveluasumisen vammaispalvelulain nojalla, ja vahingoittuneella on oikeus korvaukseen kuntoutuslaissa tarkoitetuista palveluasumisesta aiheutuneista lisäkustannuksista

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suosittelee näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

7.3. Palveluasumisen lisäkustannusten korvaaminen

7.3.1. Mitä palveluasumisen lisäkustannusten korvaus kattaa?

Työ- tai toimintakykyyn liittyvän kuntoutuksen kustannuksina korvataan palveluasumisesta aiheutuneet lisäkustannukset.

Tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettua lakia on 1.1.2005 alkaen sattuvien vahinkojen osalta muutettu niin, että lain 7 §:n 2 momentin 7 kohtaan lisättiin maininta palveluasumisen lisäkustannusten määrästä. Vaikeasti vammaiselle korvataan palveluasumisen lisäkustannuksista enintään TapVakL 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun ylimmän haittalisän kaksinkertainen määrä päivältä. Liikennevakuutuksen kuntoutuslakiin ei tehty vastaavaa muutosta, koska liikennevakuutuksen hoitotuki perustuu liikennevahinkolautakunnan antamiin normeihin ja ohjeisiin. Oikeuskäytäntöön perustuva korvauskäytäntö on kuitenkin lisäkustannusten osalta sama sekä tapaturma- että liikennevakuutuksessa.

Lakiin kirjattiin vakuutusoikeuden linjaama käytäntö, jonka mukaisesti on katsottu, että lisäkuluina tulee korvata enintään liikennevakuutuksen hoitotuen tai tapaturmavakuutuksen haittalisän korkeimman luokan mukainen määrä kaksinkertaisena. Tämä osuus maksetaan palveluasumisen järjestäneelle kunnalle. Lisäksi vahingoittuneelle, jolle on järjestetty palveluasuminen, maksetaan liikennevakuutuksesta liikennevahinkolautakunnan lausunnon (12.9.1996/LV 94/1231) mukaisesti hoitotukea II-luokan mukaisesti, kun tapaukseen sovelletaan v. 2003 käyttöön otettua hoitotukiluokitusta.

Tapaturmavakuutuksessa vahingoittuneelle itselleen maksetaan vamman suuruuden mukaan määräytyvää haittalisää korvaukseksi niistä kuluista, jotka aiheutuvat ulkopuolisen avun tarpeesta.

7.3.2. Apuvälineiden, muutostöiden ja henkilökohtaisen avustajan korvaaminen tapaturmavakuutuksen kuntoutuksena

Palveluasumisen lisäkustannuksiin eivät sisälly ne kustannukset, jotka aiheutuvat vahingoittuneen henkilökohtaisista apuvälineistä. Nämä korvataan erikseen todellisten kulujen mukaan, jos korvat-

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

tavuuskriteerit täyttyvät. Sen sijaan esimerkiksi palvelutalon asukkaiden yhteiseen käyttöön tulevia apuvälineitä ja laitteita ei korvata henkilökohtaisina apuvälineinä.

Jos palveluasuminen toteutetaan palvelutalossa tai muussa usean palveluasujan erityisyksikössä, tulee kunnan tai muun palvelun järjestäjän pyrkiä ottamaan huomioon esteettömyysnäkökohdat. Tämän vuoksi asunnon muutostöitä ei pääsääntöisesti tule korvattaviksi, mutta yksilöllisistä tarpeista johtuvat, poikkeukselliset ratkaisut korvataan. (Asunnon muutostöistä on aiemmin annettu tarkempia ohjeita tapaturma-asiain korvauslautakunnan kiertokirjeessä 5/2005.)

Henkilökohtaisen avustajan tarpeesta aiheutuvat kustannukset sisältyvät palveluasumisen lisäkustannusten normitettuun korvaukseen, joten niitä ei korvata erikseen (henkilökohtaisen avustajan kustannukset eivät tosin ole muutenkaan korvattavia kuntoutuslain nojalla, ks. kohta 9).

Sairaanhoidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvat matkakulut korvataan erikseen normaalisti myös silloin, kun kyseessä on palveluasuminen.

Palveluasumiseen siirtymistä edeltää usein asumiskokeilu, jota käytännössä korvataan todellisten kustannusten mukaan 1 – 3 kuukauden ajan. – ks. kohta 2.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suosittelee näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

8. TULKKIPALVELUT

Lainkohta

Kuntoutuslain 7 §:n 2 momentin 8)-kohta:

korvataan tulkkipalveluista vaikeasti näkö-, kuulo- tai puhevammaiselle syntyvät kohtuulliset kustannukset.

Perustelut

Korvattavia tulkkipalveluita ovat sellaiset tarpeelliset palvelut, joita vahingoittunut tarvitsee työn tai opiskelun vuoksi, sekä myös muissa toiminnoissa kuten vapaa-aikana tarvittavat tulkkipalvelut. Tulkkipalveluja korvataan yksilöllisesti tarpeellinen ja kohtuullinen määrä.

Tulkkipalveluilla tarkoitetaan tässä pääsääntöisesti vastaavia palveluja kuin vammaispalvelulaissa. Korvattavaa tulkintaa voi olla esimerkiksi viittomakieli, pistekirjoitus, kirjoitustulkinta kuuroutuneilla ja puhevammaisella hänen äänensä toimiminen. Kommunikointivaikeuksista aiheutuvat tulkkipalvelut korvataan vastaavasti myös muulle aistivammaiselle. Kommunikoinnin apuvälineinä voidaan lisäksi korvata niin sanottuja tulkkiponeita momentin 3 kohdan nojalla.

(HE 259/90, s. 42)

Ne henkilöt, joilla on vaikea näkö-, kuulo- tai puhevamma, tarvitsevat tulkkia avustajakseen.

Laki vammaisten henkilöiden tulkkipalveluista (133/2010) tuli voimaan 1.9.2010 alkaen. Tällä lailla siirrettiin aikaisemmin vammaispalvelulaissa säädetty vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun järjestämis- ja rahoitusvastuu kunnilta valtiolle. 1.9.2010 alkaen vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun järjestämisestä ja siihen liittyvien kustannusten korvaamisesta tulkkauspalvelua välittävälle välityskeskuksille ja palveluntuottajille vastaa Kansaneläkelaitos.

Laissa vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista säädetään oikeudesta sen lain mukaiseen tulkkauspalveluun. Tapaturman tai ammattitaudin vuoksi vaikeasti vammaiselle korvataan tulkkipalveluita kuntoutuslain mukaan. Kuntoutuslain perusteella korvataan tulkin käytöstä aiheutuvat kustannukset kohtuulliseen määrään saakka. Se, mitä voidaan pitää tarpeellisenä ja kohtuullisena tulkkipalvelujen määränä, on ratkaistava erikseen kussakin yksittäistapauksessa.

Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetun lain 31 §:n mukaan, jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan vammaisuuden perusteella järjestettävistä palve-

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suositaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

luista ja tukitoimista annetun lain tulkkipalveluja koskeviin säännöksiin, viittauksen on katsottava tarkoittavan tämän lain vastavia säännöksiä, jollei tästä laista muuta johdu.

9. MUUT KULUT

Lainkohta

Kuntoutuslain 7 §:n 2 momentin 9)- kohta:

korvataan muut näihin rinnastettavat kuntoutuskustannukset.

Perustelut

Tämän lainkohdan nojalla voidaan korvata muitakin tarpeellisia ja kohtuullisia kustannuksia kuin mitä edellä 1–8 kohdassa on tarkoitettu. Korvattaviksi voivat tulla näin ollen myöhemmin joustavasti sellaisten uusien kuntoutusmuotojen kustannukset, jotka eivät sisälly edellä lueteltuihin kuntoutusmuotoihin. Korvattavia ovat tällöinkin vain työtapaturman, ammattitaudin tai liikennevahingon vahingoittuneelle aiheuttamat tarpeelliset ja kohtuulliset lisäkustannukset.

Esimerkkinä tällaisesta kuntoutuksesta voidaan mainita eräiden ammatilliseen kuntoutukseen kuuluvien kuntoutusmuotojen korvaaminen vaikeasti vammaisille henkilöille yleisen toimintakyvyn säilyttämiseksi ja parantamiseksi. Tällaista tarpeellista terapeutista kuntoutusta voi olla esimerkiksi taide- ynnä muun koulutuksen kustantaminen, mitä on korvattu tähänkin saakka, vaikka kuntoutus ei johtaisikaan 5 §:ssä edellytetyllä tavalla ansiomahdollisuuksien paraneamiseen tai työhön sijoittumiseen.

(HE 259/90, s. 42 - 43)

9.1. Valmentava koulutus

Monivammaiset nuoret tai nuoret, jotka ovat saaneet merkittävän aivovamman, tarvitsevat yleensä peruskoulun päätösvaiheessa käytännön elämäntaitoihin harjaannuttavaa, itsenäistä toimintaa tukevaa ja työtoimintaan valmentavaa koulutusta. Tällaisia kursseja järjestetään esim. kansanopistoissa, erityiskansanopistoissa, erityisammattioppilaitoksissa sekä ammattioppilaitosten erityisopetusryhmissä. Valmentavaa koulutusta on tarkemmin selostettu ammatillisen kuntoutuksen ohjeiden kohdassa 2.5.1.8.

9.2. Tuettu työ

Tuetulla työllä tarkoitetaan toimintaa, jossa tavoitteena on asiakkaan työllistäminen työsuhteeseen tavalliseen työyhteisöön eri-

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (TAKO) suosittaa näiden ohjeiden noudattamista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevissa asioissa. Ohje on annettu vakuutuslaitoksille tiedoksi TAKO:n kiertokirjeellä.

Ohjeen valmisteluun on osallistunut Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

tyisen tukihenkilön, työhönvalmentajan avulla. Kuntoutuja on tällöin normaalissa työsuhteessa työnantajaan ja saa työpanoksensa mukaista palkkaa. Tuettuun työhön sijoittuvat kuntoutujat voivat olla esim. avustavissa osa-aikatehtävissä.

Toimintakykyä ylläpitävänä tai edistävänä kuntoutuksena voidaan korvata esim. aivovammaisen osallistuminen tuettuun työhön, jos se edistää esim. sosiaalista toimintakykyä. Korvattavaksi tulevat lyhyehköltä määräajalta esim. työvalmentajan kohtuulliset kulut. Tuetun työn työsuhteet ovat yleensä tilapäisiä ja niistä saadut ansiot jäävät vähäisiksi.

Työtoiminnan ja muunkin sosiaalisen työllistämisen järjestämistä ja rahoitusvastuun on kuntoutuslakien soveltamiskäytännössä katsottu kuuluvan kunnille. Toiminnan käynnistämismuutoksen ajan toimintaan osallistumista vakuutusjärjestelmä voi kuitenkin tukea työkokeilun tai työhönvalmennuksen muodossa enintään yhden vuoden ajan.

9.3. Henkilökohtainen avustaja

Henkilökohtaisia avustajia ei korvata kuntoutuslain nojalla:

Lapsi oli saanut liikenneonnettomuudessa aivovamman. Hänen äitinsä haki korvausta henkilökohtaisen koulunkäyntiavustajan palkkaamisesta, jonka vakuutuslaitos eväsi. VakO totesi, ettei kuntoutuslaissa ollut säädetty korvattavaksi kuntoutuskustannuksiksi henkilökohtaisen koulunkäyntiavustajan palkkaamisesta aiheutuvia kustannuksia. (VakO 02173/99/2461, 1.9.1999).

Vaikean aivovamman saaneelle lapselle henkilökohtaisen avustajan ja kotihoidossa tarvittavien hoitajien palkkaamisesta aiheutuvia kuluja ei ollut kuntoutuslaissa säädetty korvattaviksi. (VakO 06618/98/3291, 26.10.1999)

Urheiluvälineet - ks. kohta 3.5.